

Incipit liber qui dicitur bonū
vniuersale de proprietatibus apum.

Reverendo in xpo pa-
tri fratri hūberto ma-
gistro ordinis pre-
dicatorū. frater hūi-
lis cui⁹ nomen ab pñs nō vrgz
necessitas nominari. Rogatus
instancissime a quibusdam fami-
liaribus meis libz de prelatiis et
subditis multa sollicitudine et
labore cōscripti. Reuolui autem
libz illū de natum rerū quē ipse
multo labore per annos. xv. de
diuersis autoribus vtilissime cōpi-
laui. In quo capitulū de apibus
fm philosophū Aristotalem. soli-
um. pliniū. magnum basilium
Ambrosiū episcopū et Iacobum
aconesem cū magna cōsideracōe
cōscripsi. Cui⁹ serie omnis stat⁹ ho-
minū maxime in prelatiis et sub-
ditis nec non specialissime mo-
bus viuēdi claustralium potēnt
cōprehendi. Hoc ergo capitulū
exponere simplicit et moraliza-
re presumes. Primum libz de
prelatiis. Secundū de subditis
sub diuersis et intulatis capliis
cōsummaui. Quibus etiam capliis
fm materiā exempla aptata et
appropriata cōiūxi que nostris
temporibus vel ppe nostra tpa con-
tingerūt. Et ego qdem in pluribus
hoc vitavi ut teras ciuitates et

oppida notata nō ponerē i quibus
rerum gesta patrata sunt eo quod
ipsi ad huc viuētibz et fugienti-
bus hūc glorie fauorem veream-
biam facere formidant. et vtiqz
in hoc nichil imitari volenti de
pentyl legēti. Interdū etiā et di-
cta philosophorū diuersis locis i
serui. Atte igitur patre sancte labo-
ris mei studiū corrigat et corre-
ctum diuisis domibus filiis et fra-
tribz nris rescribendū ocus or-
dinet. ut i nepotes filiorū semē
sanctū vltius tñsferat. Hoc
autem i fine libri lectores singu-
los hūiliter deprecor ut in missa
vna mī misero subueniant. et sub-
ueniri faciāt decedenti quod vñū
a vobis pro tāto labore p summa
remuneracōe requiro. Neqz enī
spemendū opus legentibus cre-
do ut mī hanc vicem repēdere ne-
gent auz vnusquisqz rationis ca-
pax lucide videat omī statui cō-
pōitōni hoīmpz diuersificatas
ipsi⁹ textus sententias et vniuer-
saz rerū narrata gestaz iocunde
nimis et gratissime cōuenire et
vix forte in multis tractatibus
generalius aliqd inueniri. Et si
et nomen ipsius bonum vniuer-
sale de apibus prenotauit. Vale
at igitur vestra paternitas et in
eum longum ad deus ordinis
nostri incolumē vos casti pie-
tas tueatur. * * *

Quod erit? et sum? plat? eccie cui
oēs plat? obediē tēnēt.

Quod caput castū i vni
tate ecclesie fideles ha
bēt et huic obediē sata
gunt tāq? regi. Sub hoc rege
ōnes p̄culares ecclesie p̄latos
habent tāq? reges q? vtiq? i cle
ro misterio fidei domināt. Qua
lis autem p̄latus esse debeat
in primo omniū text? ostēdit.

Quod p̄lat? debz esse bone vite et
bone fame. Capi. p̄mū.

Rex inq̄t apū mellei co
loris ē ex electo flore et
ex omni copia factus.
Quid in melle nisi mox sinceri
tas et q̄b in flore nisi fame re
dolencia designat. Q̄ntu? autē
ad se bonam cōsciēciā necesse ē
habere p̄latū. q̄ntum vero ad
proximū bonā famā. Unde bea
tus augustin? Cōsciēcia tibi
fama autē p̄mo tuo. S; vt sene
ca diat. Pletiq? famā. cōsciēci
am pauca verēt. et tales vtiq?
metu peccare cessant nō innoce
cia. Q̄nta demencia ē vereri ne
infamens ab ifamibz. Quid no
stra refert an sursum an deorsū so
nent isti. Sapiēs cogitat semp
qual? vita nō q̄nta sit. Nō enī
vivere bonū ē sed bene vivere.
Nō vt placeas viuas s; q̄lis sis

studeas. Magnū ē nolle lauda
ri et esse laudabilem. Gaudiū ve
rū mihi sapienti cōgīt qd ē ani
mi sui bonis vtiq? fidentis. Co
gita ergo hūc esse sapientie af
fectū. gaudiū q̄litate m et hoc est
gaudiū cōsciēcie bone. verūpta
men necesse ē ad alienā v̄tutē
exercēdā exerceri quēlibet et su
am. et talem suā iſtituat vt pro
uocet alienā. Ipse salutis nostre
p̄nceps ihesus suis p̄cepit di
cens. Sic luceāt opa v̄stra lō
cōm hoīb; vt gloriſicēt patrē ve
strū q̄ est in celis. Et hoc qd in
tus necesse ē vt resultācia lucis
seūdo foras ad p̄mos defeta
tur. Hoc etiā apostolus paulus
ad romanos scribēs dicit. Pro
uidētes lō nō t̄m cōm deo iſcien
cia scz. v̄p̄etiā cōm oīb; hoīb;.
Notādū autē q? text? dicit ex ele
cto flore. Ex redolēcia enī bone
fame p̄lat? eligi debz. nō seipsū
intrudere. q̄a nemo assumit si
bi honore. s; q̄ v̄cat a deo sicut
aard. Ex oī inq̄t copia f̄cis sup
ple esse debz. Qui enī offendit
in vno f̄cis est oīm reus. de tali
ergo p̄lato osee p̄phā ḡtulabun
d? exclamat. Vitis frōdosa isrl?
fr̄cis adeq̄t? ē ei. Bon? enī p̄e
lat? bonos subditos facit. Vñ se
neca dicit. Nulla res magis ani
mos i malū decliābiles reuocat

ad eam et prouocat ad honesta
quā maiorū nostrorū uersatio bo
na. **P**aulatim enim descēdit ī
pectora et vim pceptorū optin
frequentē aspici. frequentē au
dit. occurfusque ipse sapienti
um iuuat et uix aliqd in eorū acti
bus trāsit unde non recte pfi
as. **E**t reuera si nobis aīn boni
vici liceret inspicere. **Q**uā pul
cherrimaz facies quā sanctam quā
ex magnifico placidoque refulgē
tem uiderem⁹. **Q**uiāque ergo in
stituit culmine aliquo et non p
fiat hic omni amente deterree.
De mō electionis et electo no
stra temporis quoddaz memora
bile referam quā nobili et sancto
viro philippo milite de mōmi
al narrate cognoui. **C**enoma
nens inclita ciuitas et nota est
que dudū sub rege anglie. nūc
aut regis frācie subiacet pote
stati. hec multis ānis sine uere
uite pastore lāgueat et mortuo
episcopo electōis dies iūtabat.
At quā uix est agregacio aliqua
in personis a deo desolata quin
vnum saltem habeat qui filiali
pietate de matno defectu eccle
sie doleat et gaudeat de pfectu
Quidā ipse ecclesie vere cano
nicus ad quādam famosissime
sanctitatis conclusam p digno
episcopo eligendo oraciones peti

tur⁹ accessit. cui⁹ preab⁹ illa cō
mota ab oracōne reuersa est. et
dixit. **C**arissime ego raptā ī ce
lum uidi. quā beata manauirgo
patrona ecclesie pro delato ne
gocio ad pedes filij rogata p
cessit. cui filius dignāte⁹ assur
gens. tuū inquit erat mē et dñā
statuē quēāque uolueris. **E**cce
dens ergo mater cristi cū āgel
scis quā de negotio tractatura tā
dem reuersa dixit. **P**lacet mī fi
li de cōsilio honorū mauritium
quondā archidiaconū treceles
in episcopū prefeci cenomānis.
et fili⁹ digne inquit elegisti. sic
fiat. et mox reclusa canōico. **V**i
de ergo kmie ut secretū habeas
quāque factus sit quod audisti. **E**f
fusus ergo uir plus ī lacrimas
pre gaudio et stupore dñm bene
dixit. **Q**uo autē ordine fieret
ppter eligētum puerhonē nec
suspiciat quādem poterat. licet ppter
hoc fieri nō dubitaret. **Q**uis au
tem hic mauritius fuerit breui
ter referamus. **I**n trecelesi eccle
sia archidiacon⁹ cōstitutus cir
cūbat dyocēsim pedes et eā in
solo baculo in predicacōnis offi
cio uisitabat. **A**rchidiaconatu
vero postmodū de relicto mona
steriū migrāz monialium quaz
elemosinis nutritus fuerat ad
huc puer expectat. ut eas ad

emendatorem vitam corrigeret
 ⁊ eundem terre populum predica-
 tionibus erudiret. **N**ec eum fefel-
 lit effect⁹. **Q**uid plura. **A**d ele-
 ctionem ventum ē. **E**nomānis
 electi sunt duo. prepositus ⁊ de-
 canus. quorū primus vitē sensat⁹
 et nobil⁹. alter vero litteratus
 et diues erat. **N**eutro igit⁹ al-
 teri volente cedere dixit decano
 prepositus. **M**ichi quidē episco-
 patū expedit nō video. sed nec
 tibi. **M**ichi suffiat honor. tibi
 diuicie. **C**edere tibi nolo nec tu
 michi. **N**ichil ergo restat nisi
 iam ī parte dilapidatam eccle-
 siam per nostrum litigium fun-
 dit⁹ eneruata. **V**ellem igitur si
 velletis ⁊ vos vt inter nos vitū
 vite probatum et humilem con-
 corditer postulemus q̄ confusio-
 nis nostre ruinas velit et vale-
 at reparare vlt⁹ restaurare. **E**cce
 venerabilis ille mauicius vit in
 omni norma iusticie singulariter
 decoratus qui etiam totum mun-
 dum posset diuina prouidentia
 gubernare. **P**resto enī sum cū
 meis omnibus tantum hominē
 postulare. **E**t credo certius qd
 deo et salutē sue aduersabitur
 cōtradicens. **H**or decanus sub-
 tidens. sic fiat inquit h̄ illa con-
 ditione. si idem episcopatum
 acceptū nolueat michi cedere.

Qui mox prepositus exultabun-
 dus iclamat. **R**atificetur igit⁹
 et fiat. **E**t mox fca est postula-
 tio consensu omnium ⁊ firmata.
 decan⁹ autem presumebat mau-
 riciū numq̄ acceptare presula-
 tū. preposit⁹ vero dignius ī su-
 mebat casti amorē coactum san-
 ctum virum propter salutem
 multorum non audere respuere
 iam oblatum. **M**issi ergo duo
 canonici inuenerunt eum scdm
 quod solebat ī via pedire ad p̄-
 dicandum euntem. **I**ttens igit⁹
 sue vocacionis ostensis. res-
 pondit ille. **I**bitis ad hospitū
 nostrū. vespere autem fca predi-
 catione redibo. et mane qd dē mi-
 nus dederit respōdēbo. **E**t factū
 est sic. **S**edētib⁹ illis ad hos-
 picū pcessit ille ⁊ predicauit.
 audiuit ip̄s⁹ cōfessiones vsq̄
 ad vespem. **S**edit domum.
 salutabat hospites. īcenatus ora-
 toriū intrat. pernoctat celebs
 in precibus. respōdet mane ca-
 nonicis. **C**onsilium dei et ma-
 tris eius negare non conuenit
 qd offertis. **Q**uid plura. **A**dig-
 no honore recept⁹ cathedraticū
 cōsecrat ⁊ tāto regimie claruit.
 vt īfra quīgētos ānos similis
 ei fuisse non credatur. **Q**uid
 mirū. valde agruum fuit vt tali-
 ter electū tale regimē sit secutū.

Qual' prelat' esse debeat ocul' cordis p'esse de fidei'is hoc videat & relegat. Qual' aut' prelat'us esse debeat. b'us aug' ostēdit i' regula sua dicens. Ipse qui vobis p'est nō se existimet potestate domināte. s; caritate seruiēte felicem. honore cōm vobis prelat'us sit vobis. timore corā deo subiect' sit pedibus vestris. Circa ōnes seipsū bonorū operū p'beat exēplū. corripiat i'quietos cōsole' pusillanimes. suscipiat infirmos paciēs sit ad omnes disciplinam libens habeat metū. i'ponat. Et q'uis utrūq; sit necessariū. tamē plus a vob' amari appetat q' timeri. semp cogitās deo se p' vobis redditurū esse mōne. vñs magis obediendo nō solū vñi s; etiā sui miseremini q' inter vos q'to i' loco supiore tñto in p'islo maiore versat. Ecce discretissim' q' bene & q' perfecte statū debitū prelat'orū nichilomin' opendi o'se descriptit. Sed sanctus & venerabil' benedictus i' regula sua quā p' augustini tpa annis mltis debet prelati statum plane distinxit. Abbas i'q' qui p'ces se dign' est monasterio. semper meminisse deb; q'd dicitur & nō men maioris fās implere. xpi enim agere vices i' monasterio

credidit. Et i'f'm. Memoz sit semper q'a doctrine sue vel discipulorū obediēte vtarūq; rez itre mēdo iudicio dei fatiēda erit diffusio. Sciatq; culpe pastoris imminere q'tq'd i' ouib' p'familiis min' utilitatis poterit iuenerē. Et i'f'm. Cū aliq's suscipit nomē pastoris discat dei doctrina p'esse discipul'. idest. oīa bona & sancta factis āpli' q' dictis ōndere ut capacib; discipline. mādata dñi vñ p'ponat. Duns vero corde & simpliciorib' fās suis divina p'cepta demōstrare. Diawro q' discipul' docuerit esse p'erna i' suis actib; vñ fās idic; nō esse agēda ne alijs p'dicās ipse re p'bz efficiat. Qui aut' alit' p'ce gestit loco ignominie ē ap'd idignū dignitas. Prelat' enī q' subiecto nō p'fuit nec sibi p'dest. Magna vero pars iusticie i' se redit q' p'derit alteri. Op' ē enī aliquo ad quē mores n'ri se erigāt vbi ad regulā p'ua torngas. Aliq's vir bon' eligēd' ac sēp añ oculos habēd' q' tāq' spectāte viuam' & oīa tāq' illo vidēte faciam'. Sic ē rex prelat' apū fidelū q' mellei coloris epistens ex el'co flore et oīi copia fās ē.

¶ Q' ingenio pollētes preferēbi sūt. Capitulū secūdu.

Reges plures ī vno alie
ario sepi⁹ ichoāt. Et q̄
de h̄ tēpore apostolorū ī
p̄mitua eccl̄a s̄m q̄ paulus ad
cor̄thios scabit nō multa sapiē
tes s̄m carnē nō multa nobiles
nō multa potentes. postea tñ ⁊
maxime nunc vt in p̄nta videri
potest. multa sapientes sed heu
p̄pter carnē. multa nobiles sed
in carne non ī mente. multa po
tentes nō ad p̄tegēdū s̄ ad op
pamendū paupes clericos per
ecclesias procreāt. Tales mo
rigeratis ⁊ spūalibus viis p̄ su
os oplices p̄ferūt. De talibz
ecclesiastes dicit. Vidi suos in
eīs ⁊ p̄cipes quasi seruos am
bulātes ī terra. Si ergo culpabi
les sūt q̄ lātos potētes nobiles
sine moribz et carnales morige
natis et spūalibz viis p̄ferunt.
qualiter illi damnandi sūt qui
stolidos ⁊ ybiotas ⁊ sine vllō in
genio natūali eligūt ī p̄lato. *¶*
Nam īgenio callentes ⁊ puidi
semp̄ abiliores sūt ad oēm actū
bonū dūmodo non dñeēt malig
nitas volūtati. Tales enī etiā
sūt multa sc̄ia lāz vōis capaces
sūt. ⁊ ideo faci⁹ a leuioris vite
dispēdio ad viā stabilē ḡae cū
tunt. Qz vero ybiote ⁊ sine lris
sūt rudes itellāi ⁊ mētis stolidi
tate mutabiles vix vñq̄ flectū

tur in bonū. s̄ de malo ī pei⁹ faci
lime deuoluūt. Vñ seneca. Vñ
res stulticia abiecta sordida ser
uif multis affāb⁹ et seuiſſimis
subiecta euētibz. hoz plures heu
in maioribz dignitatibz cōstitū
tos ⁊ vidim⁹ ⁊ videm⁹. De ill⁹
vero q̄ natūali callebat ingenio
etiā in statu vite leuioris elcōs
ī regimine p̄batiſſios vidi⁹ et
tāto feruētiores ī ciuī p̄mōrū
susceptis officiis extiterūt qñ
to tepidiores a ciuī p̄a aī regī
mē ī vāitatibz de fluxerūt. Hic
accidit q̄ qdā canoici in electi
one pontificis ducere discorditer
nō valētes ea obicōe in p̄positū
⁊ decanū vota sua singuli tñstu
lerūt vt nullū extra gremiū ec
clesie postularēt. Ille aut̄ ī par
te secedētibz vt de pōtificis ele
ctione liberos ordiāret. vn⁹ ca
noicōz p̄adī horā differre rei
sans extra capitulū ī tabnā p̄
imā decurrit. p̄asusqz ad tes
seās ludē cōsedit. Eāt aut̄ iuue
nis vite leuissie s̄ miābili sup
modū callebat ingenio affabil⁹
oibz ī bonis natūalibz īsignit⁹.
Facta ergo collatione inter se p̄
posit⁹ et decanus viderūt quia
in suis omnibz spūalē p̄ ydoneū
nemine iuenerūt cōuenerūt in
hoc q̄ canoiciū illū iuuenem qui
tā miābili callebat ingenio in

pōtētiā elegerūt. **F**acta ergo denūciacōe capitulo ordinat pcessio. p̄gunt p̄cessionaliter in tabernā. inueniūt iuuenēz ludo nudatū renitentem cū lacrimis ī aera rapiūt. portāt ad ecclesiā in cathedrā collocant et sic ad ecclesiāz oporūo tpe cōsecratur. **Q**ui statim vt se vidit episcopū mutatus ē in vīz alterum. **D**ia que erant digna officio a deo in se p̄fectissime ordinauit vt nullū antiquę vite v̄stigiūz remaneret. s̄ vt credi posset oī tpe p̄fuisse. **N**egotia autem episcopatus tali modo gubernabat extēse us ut nichil horū eū in exercitio sp̄itualiu īpediret. **Q**uid imit. **D**onū supueniens v̄tutis ḡuite natural' boni cōuenientiam īformauit. **V**ic **S**eneca dicit. **S**i vis tibi oīa subicere. subice te ratiōi. **M**ultos regere poteris. si te ratiō repperit. quē admodū flāma que surgit ī altum iacere et deprimi nō p̄t. nō magis q̄ quiescere. **I**ta noster aīn⁹ in motu est eo nobilior et actiuosior quo vehemētiore fuerit. s̄ felix q̄ ad meliora hūc impetum dedit. **L**icet aut in iuue ne isto p̄aus debito v̄tutē eligentib⁹ eum tam bene et fortunatē successerit. nullo modo tñ in cōsuetudine est trahendū. vbi

via certior poterit iuueni. proinde qd factū opus sit vbi in cōgregacōe aliqua plures sapiētes. nobiles siue potētes siue vita v̄l morib⁹ p̄minere voluerant t̄ptus elegāter ostendit.

Que insolentes reprimendi sūt.

Capitulum tertium.

Ed cū adulti esse ceperint supple hī q̄s diximus insolētē oēs cōcordi suffragio det̄tiores neāt ne distrahant agmina et excitent sedicōes. **S**tati enim vbi tales cornua ceperint cingere libertatis ab ill' qui sanctiōes sunt et in v̄tutib⁹ p̄uēctiores t̄p̄mendib⁹ sunt et arcandi et ab cōmibus officijs sul' trahēdi. ne vlla det̄tēis occasio malignandi. **C**ōtra tales clamat ezechiel. **T**olle a barum tolle coronā. **Q**uid ergo. **N**ūq̄ contra l̄atos iuehimur. **N**ūq̄ nobiles abhōiābiles dicimus aut potētes. **M**inime. ymmo si tales aliq̄ cōgruis apti morib⁹ cōprobāt s̄m ap̄lm duplici honore digni sūt. s̄ heu maxime nūc sine caritate sc̄a īflat. **N**obilitas carnis plerūq̄ in morib⁹ degenerat. potēcia se te oēs turpiter abutunt. **P**aulus quondā mūdum circūies et

in lege doctissim⁹. stulticia tñ
p̄dicatōis saluos fecit credētes
Petrus proiecto rethi ⁊ naui
cula derelicta romanū subegit
iperiū. **E**t nūc nūc sūmi apicis
pontifices credūt nobili s̄ tepi
do saḡne infantiliū eccliam q̄ fun
data fuit saḡne robustorū mar
tiz stabilita. **A**bhit. **I**lle q̄ sāficia
t⁹ ab vtero **I**heremias cū a dño
vt p̄fesset popuḡ v̄rēf clamauit
dicēs. **A** a dñe nescio loq̄. ⁊c.
Nec mīx q̄a ioseph i figura xpi
⁊ oīm prelatorū p̄testās fr̄b⁹ pa
storib⁹ dixit. **N**ō videbitis faciē
meā n̄ fr̄m vestrū minimū ad
ducentis michi vobiscū. mimū
intelligens subbitorū quē illi nō
traxerāt qñtū in eis ē exhortati
onib⁹ ⁊ exēplo. **E**t heu q̄ multa
carebūt tūc b̄ssia visione dei
fice faciei. **M**ō precepit moyses
vt hyeremissacius prelatū sig
ficās portar; iūq̄tatē filiorū isa
hellu. b̄bitorū sc; i tēra solitāā
infernū q̄ deserta ē oī bono. **E**t
vt lucidi⁹ figura misterij videā
ē. isra iussit dñs vt tollerēt oēs
p̄ncipes populi ⁊ suspēder; i pa
tabul̄ contra solē ⁊ hoc ideo q̄a
populū pmiserūt cū madiātis
fornicari. **Q** q̄ durū iudiciū in
hīs q̄ p̄sūt. **D**e vno taliū sup
presso noīe q̄d actū sit referēte
q̄dā spūali viro theutonie atq;

p̄bato referēte. **I**uueis q̄dā in
theutonie p̄tib⁹ ex saḡne prin
cipū plemisse generosus s̄ mo
tib⁹ ⁊ vita degener episcopatu
male fūctus accepit. q̄ rapinis
et luxurijs v̄rēf de p̄mo. s̄ in
uecūbissime postmodū operam
debit. **C**astigauit autē eū dñs
flagello multiplici. sed a; abu
teretur eo in superbiā debuit eū
dominus in reprobam mōtē m.
Qua in hora v̄neābilis cōrad⁹
deo dign⁹ hildemēf episcopus
ad matutinas in tempeste no
ctis filicio surrexerat illisq; di
ctis resedit ad studiū factur⁹ in
die s̄ monē. **N**ec moā rapt⁹ in
sp̄itu videre se visus ē ep̄m quē
dā velata facie s̄ i filis iſignitū
ad tabunal iudicis capi. **M**ox
assūt tria vultu satellites. ac
cūsant ep̄m vn⁹ in rapina ali⁹ in
cebe hoīm at; ali⁹ i luxurijs lu
bricatē. **T**ūc iudex assessoribus
suis. **A**ccusata discutite. librate
iudiciū ferite sententiā. **N**ec mo
ra assessores parent. **I**udicia fe
rūt i omune sentēciā. iudex ap
pbat latā. **A**ccedūt mīstra sup
fuliginē nigroes ⁊ ablata mitra
de capite annulum casulam bal
maticā ac reliq̄ episcopalia v̄sti
menta detracta ad pedes iudi
cis ponunt. nudumq; relictum
cū clamore capiunt eiulātem et

a facie iudicis trahūt ad tarta-
 ra nichil seū pret peccata por-
 tatem. **E**ox assessores iudicis
 surgūt et cū tātu sonoro subiū-
 gūt. **D**uz temp⁹ habemus bonū
 ad ōnes operemur. **H**is viis in
 spū dictus hyldemēs episcopus
 in se reūsus cogitare cepit. quis
 nā fuerit ille miserabilis presul
Cū ecce quidam ad hostiū pul-
 sans intromissus est. clamans
 aū lacrimis talem episcopū in
 proximavilla venisse de vespere
 et sub eadē noctis hora repenti-
 na morte subtrahūt. **Q**uo audi-
 to scīs p̄sul miserrimo illi defū-
 cto doluit. et licet inaniter q̄tū
 ad subuentionē p̄ pietate tū la-
 crimas amarissimas fudit. **C**ō-
 simīl in malicia ut m̄ frater al-
 cioris cordis et vite retulit. **Q**ui
 daz archiepiscop⁹ theutonie fu-
 it q̄ ifelicissima morte defūct⁹.
 auidaz sanctissimo ī vita vero ī
 visione ostensus est tali modo.
 Viditq; q; aīa illa aū miro cru-
 ciatu a corpore trahēbat et ī in-
 fernū demoniorū pancipim ca-
 thedra residenti p̄stabat. quez
 officiose salutans valde. potulū
 aū se positiū obtulit veniente di-
 cēs. b̄nuemiat beneueiat archi-
 p̄sul **E**cce bibas de potulo meo
 q̄a michi lōgo tēpore fideliter
 et infatigabiliter deservisti. **E**x

q̄dem archieps acceptare trau-
 sans. cōsatus enī erat nichil bōi
 esse in potulo. tādē a ministris
 violenter est cōpuli⁹ accipere
 potulum de manu p̄ncipis et bi-
 bere qd̄ hōerebat. **N**ec mora p̄-
 aures et oculos. os et nares sul-
 phurea flāma surrexit et sic et
 mis incēdijs est addit⁹. **E**cce q̄
 lis finis indigne suscipiētes pa-
 storem aīa accepit. et nichil
 omin⁹ indigne regētes q̄ terri-
 bil vīdēciā dānauit. **V**ide ergo
 lector q̄ vīdēciā nō solū ecclesie
 s; et ip̄i cordi suffragio et ne ca-
 onem talūz expedit. **V**ide et
 ipse archieps in gallie partibz
 virū lātū et nobilem circa quē
 tal vīdēciā contigit nutu dei.
Deuotissim⁹ ī p̄ncipibz et p̄ fā-
 cie ludē mic⁹ ānc erit ab in car-
 nacōne dñi. **E**cce. xxxix. et isti-
 gante fratre henrico dicto de co-
 lonia ordinis predicatorū. predi-
 catore peroptio. **I**p̄e rex sub pe-
 na mortis cōgregari fecit pati-
 fūs nephandissimū librū iude-
 oz qui thalmuth dicūt. in q̄ in-
 audite hereses et blasfemie contra
 xpm et m̄ez ei⁹. locis plurimis
 scripte eāt. **H**ui⁹ libri diuersa
 exēplaria ad oburdū parisijs
 allata sunt. **F**lentes ergo iudei
 abierūt archiepiscopū q̄ regis
 cōsiliari⁹ sum⁹ eāt. et pecuniā ei

pro seruatione librorum innumera-
bilem obtulerunt. qui corruptus re-
gem adijt et aduolūtatem suam
iuuenilem animū mori iuertit.
Redditis ergo libris iudei solē
nem diē agi cōstituerunt omni an-
no. si in uanum aliud spiritu dei
ordināte. Reuoluto enī anno die
certo et ipso loco qui libri crecabi-
les redditū sūt iudeis hoc est in
vicenijs apud parisijs. dicitur ar-
chiepiscopus ad cōsultationē re-
gis ueniens diuino uiscerū dolore
corruptus est et eadē die cum ciula-
tu magno uite finē accepit. **Fu-**
git autē rex de loco cum tota fami-
lia nimirū uerens ne cum archie-
piscopo diuinitus feriretur. **R**ec-
multo post istigante dicto fratre
henrico iudeorum libri aggregati
sunt sub pena mortis et in maxi-
ma multitudiue combusti sunt.

Nota autē lector quod omnes
orientales iudei hereticos et exco-
municatos reputant hos qui con-
tra legē moysi et prophetas hūc
librum qui talmuth dicitur rea-
piunt et conscribunt et tū archi-
presul legis casti defendit talē.

Quot modis peccat et reus ē
qui tales prelatos creat et elegit
duobus uisibus dici potest. **Pec-**
cat in auctorem. peruertit ius
tabulatur. **P**ax stat ecclesies
pro quo reus hic feratur. **Pec-**

cat in auctorem deū scilicet. **U**n-
de per ezechielem dicitur. suffi-
ciant uobis scelera uestra domus
israhel eo quod iduperatis alienos
et inuicatos corde. **P**eruer-
tit ius. ecclesiastes. **V**idi ser-
uos inequis et principes quasi ser-
uos ambulantes in terra. **T**abulat
pax stat ecclesie. **U**n salomō in pū-
bhis **Q**ui mittit lapidē in acū
mercurij ita quod dat insipienti ho-
norē. **P**ro quo reus hic feratur id
ē qui indignos eligit. **U**n per ezechi-
elem dominus clamat. **T**olle ci-
datam tolle coronam. **T**alibus
enī aufertur ē omnis honor et ple-
ctēdi sūt insupera dei.

Quod prelati debet esse sine
crudelitate. **C**api. iij.

Omnis inter auctores
quod rex apud nullū habet
auleū maiestate tantū
armatus. **A**uleus pro seuerita-
te et crudelitate ponitur in scrip-
turis. **I**sto auleo carebat prin-
ceps pastorum castus qui discipu-
pulos suos instruēs dicit. **D**is-
cite a me quia mitis sū et humi-
lis corde et iueietis regem aīa-
bus uīs. **U**bi enī humilitas ibi et
pax. et arma et gladius in uia sup-
bi. **M**aiestate tantū armatus ē pro-
latus. **U**n sola facies eius in oculis
honorū subditorum timorē pau-
ter est et amor. **U**bi uero tales

subditi nō sūt oīa naturā tāde ī
corde p̄lati seueritatis debz au
leus generari. sicut quondā ad
uersus saulū recalcitrantem sti
mulus in ipso fōte bonitatis ex
orsus est dum eum maiestatis
sue luce cecitū potenti v̄tute p
stauit. **S**ed nūq̄ cecidit eū vul
nere sup̄ vln⁹. **N**ūc audi qua
liter acule⁹ mitigat⁹ est. surge
et ingredere ciuitatez. **E**t statū ī
fra. et ceciderūt ab ocul⁹ ei⁹ tāq̄
squame ⁊ vīlū recepit. **N**on ho
stilitate. sed misericorditer pūpi
git a ule⁹. cecatus est vt ḡiori
lumine potiretur. prostratus ut
stabili caritatis affcū infatiga
biliter fulcret. **H**uius exempli
ḡra malle debz quisq̄ p̄elat⁹
de nimia pietate q̄ remissionez
dicat. q̄ de seueritate nimia iu
dicat. **M**edius aut tenere opti
mum iudicam⁹. **D**eclementia
p̄ncipis ad neronem seneca sca
bens sic dicit. **N**ec p̄miscuā nec
vlgatē oportz habere clemēciā
q̄a tam omibz ignoscere crudeli
tas est q̄ nulli. medius aut tene
re debem⁹. **S**ed q̄a difficile est
tempeamentū quibq̄ eis plus
futurū est in partez huāniorem
preponderz. **C**lemēcia in q̄cūq̄
domum peruenit eam felicez
tāquillamq̄ prestabit. s̄ in re
gia quo rarior eo miābili⁹. **N**ō

debet itaq̄ p̄latuz seua et ī ex
orabil ita. **O**ptimū exemplū
p̄lato cōstituiam ad qd̄ infor
met. vt se talē aulibet exhibe
at q̄lez sibi dū vlit. **C**lemēcia
nō tm̄ honestiores sed potēcio
res prestat cōnamentoq̄ im̄a
toz ē similis ⁊ certissima salus
placato tranquilloq̄ regi. fida
sūt auxilia subditorū. **N**ec p̄t
quisq̄ habere bone ac fide volū
tatis ministros q̄b⁹ iūuolē tē
pore pacis vti. **H**abere clemē
ciam p̄ncipem decz vt quocūq̄
venient māsuetiora oīa faciat.
Nullū animal morosius. nullū
maiori huānitate tractādū ē q̄
homo. nulli magis parcēdum.
Iracūdisime ac p̄ corp̄is capa
citate pugtissime apes sunt et
auleos in vulnere reliqūt. **S**erp
ipse sine aculeo est vt audistis.
Roluit euz natura seuum esse s̄
virtute cōstātem. **E**xemplū hoc
magnuz regi bus ingerens. **E**r
rat si quis exīstimat tutū esse
regē ibi. vbi nichil a rege tutū
s̄ seuitas seuitate paciscēda
ē. **T**m̄ necesse ē ut timeat q̄ tū
timea voluerit. **U**num ex in ex
pugnabile iūuamētum amor ci
uium. **C**ū ciuibz atq̄ ignotis
atq̄ huilibz eo modēat⁹ agē
bum est quo minoris ē afflixis
se eos. **V**enerabil⁹ ⁊ deo dign⁹

guarbus cameracensis epus si-
cut a fratribz p̄dicatorū audiui
cū in via contra aduerpiēses he-
reticos apud fluginense mona-
sterium brabācie in regulari ob-
seruatione strictissimū vitaz su-
am sine beatissimo terminasset
in ipso tpe migrationis auidam
frat̄r p̄dicatorum p̄ somnium
apparuit ī gandauo. Cui frater
quomodo iquit pater tibi est.
Et ille. Hortu⁹ iquit sum debi-
tum cōmune soluēs condicōnis
hūane. Quomodo inqt. Ecce
ad satis gues tūleo penas prius
qm̄ ad gloriā tūl fere expur-
gand⁹. Et mox frater. Et que ī
qt̄ pene causa. Cui ille. Rm̄ia
seueritas inqt̄ me culpabilē red-
dit et purgādū. h̄ via ista q̄ cō-
tra hereticos p̄expurganda ec-
clesia auidi⁹ inhiabā penā meā
iminuet. et accelerabit gloriā;
iā dilatā. Discāt ergo p̄lati. n̄
cogat nc̄tas nimie seueritatis
aculeū nō habere. maiestate tā-
tum armati vt bonis subditis ti-
mori sint pariter et amori.

Quod vnus prelat⁹ sit in eccl̄a cui
oēs subditi obediāt tamq̄ filij
patri. Capi. v.

In vno aluexio prin-
ceps vnus q̄ tantū regi-
bus in signibz dñatur et

hoc fm̄ leges et canones atq̄ssi-
mis tēporibz ordiātas. **U**n⁹ dñā-
tur ipio. vn⁹ regno. vni⁹ gēti
p̄nceps vn⁹. vni⁹ p̄ciue iu-
dex. vn⁹ ciuitatis p̄sul exigit
et hoc p̄pter cōcordiā vnitatis
et pacis om̄imode firmitatem
fm̄ v̄bū dei. **N**ō potest duob⁹
dominis seruire. **O**mn̄e enī reg-
nū in seipso dñi sū de solabitur.
Nō igitur ī vno corpore caput
biforme cōstituas et irrationem
chimere sustineas et ruinas. **R**e-
corderis p̄pe n̄ā t̄pa q̄ntē cōfusi-
ōis hōrroz q̄ ruinosā iactura
dissidij cōsulauit eccl̄a; fm̄ illō
sc̄m̄. **C**ū frederic⁹ ipator expul-
so alexandro papa. aliū extra eū
pōtificē ī roma cōstituit. dñi mis-
enī tūl alpes et itra ex m̄ā cōfusi-
tibz nō solū aliaz mūdi p̄ciū et
exteris nacōnes. v̄z primā et
nobilissimā; lūbardia p̄ciū hē-
tīcorū feditas q̄h irrepābiliter
maculauit. a q̄bz nuper āno sc̄;
ab incarnacōe dñi. **M**.cc. liij. bea-
t⁹ petr⁹ p̄or f̄m̄ p̄dicatoz ī v̄o
na felici morte m̄tat⁹ ē et paul-
sus. **S**i ergo romā mūdi v̄ticē
tā valide paulit biforme caput.
q̄d ī mēbris futur⁹ sit q̄ minorē re-
gimie fulciūt. **H**ui⁹ biformita-
tis occasiōe pestifera nō solū m̄-
tas et magnas eccl̄as destructas
vidim⁹ ymo m̄orios p̄cipat⁹.

Non ergo in vno alueario ecclesie plures sint reges. sed vnus qui regibus insignibus dominetur.

¶ Quod prelati fulgeant eloquentia et puritatem habeant in officio. Capitulum sextum.

Rex apud in fronte macula quabam quasi quodam hyademate candidatus.

Et hoc quod est quod zacharie prophete patet. Sume argentum et aurum et facias coronam in capite ihesu. Quid in argento nisi eloquia domini casta. Et quod in auro nisi conscientie puritas et preciositas designatur. De hijs boni prelati coronas in capite portant dum verba veritatis quam alij predicant. ipse iustus in mente gerit et in omni tempore primis foris ostendit. vel coronas ab hominibus dicere possumus secundum statuta ecclesie infulas prelatorum quibus non omnibus. sed fere solum episcopis licet. Abusue tamen quidam abbates de nouo in magna mole pecunie hijs virtutibus. Abusue inquit. nisi forte vsum paucorum dixerit directum contra iura civilia quam versus typis non dicunt. nisi quantum etas legitima hominis in octoginta annis plene approbasset. Certus sum autem quod istud nisi in paucissimis et specialissimis quibusdam gallie monasterijs vt in monasterio sancti

dyonisi et cluniacensi antiquis temporibus non fiebat. quibus tamen tunc propter vite clementiam specialibus privilegijs concessum. Tunc et hijs digne satis romane curie cardinales qui germina sancta fidei noui et veteris testamenti videntur regere totum orbem. et hoc bina cornua in infulis pretendere consueverunt. Et hec quidem in hijs plerumque quam de nouo virtutibus illi locum nequaquam habent. Cum verum dicta referat. hoc quod vidi. Aquilantium monasterium est maximum atque ditissimum in attrebatensi dyocesi constitutum. Huius monasterij abbas qui vix prima spiritualis regule clementia cognouit tanta summa pecunie cornuum istorum apicem attingit. quod ecclesiarum suarum plus quam in decem milibus libris obligauit fides fidei nimis et plena rebus.

¶ Quod prelato dānabilis est cultus superfluus. Capitulum vii.

Nobili signo cultus alteri rex pre ceteris non ornatur. Sic cultus superfluus in prelato dānatur. Non magnus ille prelati pontifex Augustinus. Purpure forte decet episcopum sed nullatenus augustinus. In iconia beatissimi patris augustini scriptura hijs versibus legebatur. Ordo gemarum designat

septuaginta. **I**pse quibus pree-
rat septuaginta polos. **S**oli p-
meritis est tradita tanta pote-
stas. nec successit ei pastore ho-
nore pati. **S**i ergo augustinum
viventem non decebat ornatus
claustralem qualemcumque mag-
num quomodo decebit. **O**ccur-
rit michi in via quidam aliorum
ordinis abbas cum multorum eq-
rum robore atque familia. ut po-
tius ducem aut comitem credi
dissem nisi eum in facie cognouis-
sem. **S**preuerat in sacerdotibus
rotundam communis habitus cap-
pam et tabardum quem gallica-
canem dicunt id est vliegheer in-
duerat. Vestes eius ex scarlaca
morata varia duplices virge-
nua contingentes. ocreas habebat in-
crutibus quales eis inate essent si-
ne plica porrectas. **N**ec aliud
defuit nisi sectum in capite quod
non minus quam noui troiani mi-
litem loqueretur. **P**rochordus ubi
zona principis casti in iherusalem
veniens. ubi nobilissimi iohannis
baptiste ex pilis hirsutis ca-
melorum zona. ubi melotavus cili-
cium beati benedicti ac hilarionis.
Dicto quidem de prefato abbate qui
induit tabardo habitum spreuerat
monachale. videamus exemplum quon-
te enormitatis sit atque peccati
cuique religioso habitum deponere

vel ad horam. **E**rant in quodam
monasterio nigri ordinis tres
monachi in omni lasciuia dissolu-
ti. **C**umque una die cum secum
in thalamo ad epulas consedis-
sent. unus buccella panis imersa
subito strangulatus. cuius mortem
nec verecundia saltem passi duo
reliqui derelicto loco eminus iux-
ta prandium perfecerunt et sic in
claustro sociis euentum mortui
nuntiarent. **N**ec diu postea duo
dicti duo socii non recogitando
quod actum sit ad balneandum in flu-
uium iuxta cenobium nudati ve-
stibus descenderunt unus ad pro-
fundiora digressus submersus
est extractus et sepultus. **R**elictus
post hec tercius ad vespere terminum
pergens discalciasset se monachus
submersus nudus apparuit
ei dicens. **E**cce quanta pena dam-
natus sum. tu autem quid facias nunc
saltem cogita. **E**go quidem innu-
dus et lubricis digne punitus
excrucior. si illud multum ad ve-
recundiam damnationis accumu-
lat quia sine habitu nudus a de-
monibus iradeor. tu autem da-
michi in quo signum mee damna-
tionis ostendam. **N**ec autem
audiens turbatus monachus cito
detrahens togam tybie se
moralem roganti debuit et sic
defunctus repente disparuit.

Hic res. **D**ix dies illuxerāt auz
tātus fetor claustra ābituz occu
paret. vt se ōnes ex tūgi horro
re fetoris pte angustia occlama
rent. **P**arātē aut monacho q
sibi respere atigisset. q̄nta ē vn
diq; dicta toga et tādē inuēta
est fetidior ōni cadauere et sup
fuligine; denēgrata. qua humo
celarius coopta in āmiracōez cō
uerſi monachi plozauerūt. **D**i
ctus vero socius defūcti ad ordi
nem fratū minoz repēte tranſi
uit et vsq; nūc tātē rei certus te
stis et felix viuit. **S**imili mo
do q̄dam mōchus aſterciens or
dinis in theutonia fuit certis
fima fūs ordinis predicator te
lacōe didicim⁹ i acuta febre labo
rās itolerabili labore estuās cū
auallā sū hitus exuiſſet fragor
tātus audit⁹ est vt domus infir
moz corruisse ab hīs qui iace
bant in dormitorio putaret. **E**t
cū quidā vir sanctus iuxta posi
tus erat; et sup modū tēnt⁹ ex
tūſ; apparuit ei demon dicēs
Pre indignacōne nimia frago
re istū maximū excitauī q̄a ipe
diuisti me orde tua ne mōchū
illū exuentem habitū ordinis i
corpore rapere cruciandū. **N**ec
moza monach⁹ ille deuot⁹ et sanc
tus hec audiēs. statū ad egrotā
tes egrediens inuenit mōchum

habitū ordinis exuiſſe. quem le
miter correptū et habitū reindu
tum amonuit cōſtitū. **N**ec diu
post. ut cōſſus est et absolutus
cretauit optie. h̄ pass⁹ postea
readiū in magna deuocōne de
fūctus est. **Q**ual aut suorū
dei in religione habit⁹ esse debz
Beat⁹ Aug⁹. i regula deſcribit
dicēs. **N**ō sit nōbilis habit⁹ re
ſter nec affectetis veſtibus pla
cere h̄ moribz. **E**t infra. **V**eſtes
veſtras in vnū habeatis sub vno
cuſtode vel duobz vel q̄t ſufficiat
poſſūt ad eas exauiēdas ne a
tinea ledaat. et ſicut paſcimi ex
vno cellario ſic induamini ex
vno veſtiario. **S**i fieri pōt ad res
non pertineat q̄ vob indumentū
p tempoz congruēcia pſeatur.
vt hoc recipiat vnus quilibz vtm
q̄ alius habueat duz tñ vnici
iq; put auq; opus ē nō neget.
Si aut hinc inter vos contēcio
nes et murmura oriuntur cum con
querat aliq̄s detritius accepisse
q̄ a prius habuerat et indignū;
ſe eſſe q̄ nō ita veſtiebat ſicut
alius frater veſtiebat. hinc res
pbat q̄ntum vob deſit i illo ſcō
interiori habitu cordis q̄ p ha
bitu corpis litigatis. **E**t beatus
benedict⁹ precipit in regula ſua
dicēs. **V**eſtimēta ſūbz fm lo
corū q̄ntatem vbi habitant veſ

aeris temperiem dentur. In frigidis regionibus amplius indiget. in calidis minus. Hec ergo consideratio penes abbates est. Et infra. De colore autem et pretio monachi non causentur. sed quales inueniri possunt in provincia ubi habitant aut quod vilius comparari potest. Ecce quales vestes quanta pretij forma determinat a sancto patre. Quod vilius inquit comparari potest. Rursum autem isto tempore miles pannum et monachus per cuculla vel tunica partantur. Hinc seneca moderamen vestis insinuat. Sic omnis inquit nostra frons populo conueniat. nec splendeat toga nec sordeat quidem. Eius ergo non quod placet. sed quod necesse est. Que est virtus. superuacua contemneret. primo tunc amireris cum necessaria contempseris. Nec hec sola sed et discas ipsam vitam contemnere quia illam nemo bene reperit nisi qui contempserit. Quis est pauper. qui sibi videtur pauper. Que sunt maxime diuitie. non desiderare diuitias. Quis minimum habet. qui minimum cupit. Hic in illis abire superflua qui se iactant omnia dereliquisse. paupertatis nomen habere gestiunt non virtutem. videri volunt

mundum fugere sed rebus herent. De re iterum re et si vltimior secularium et nobilium precepta. sed re vltimior et tertium re precepto inconveneritissime monachorum. Et hec quod permixta sit atque damnabilis religio atque claustralibus exemplo manifestissimo declarabo. Vidi abbatem cisterciensis ordinis virum eruditum scientia atque probatum. hic cum bie quadam aquam manibus sumeret. et manu tergium coram eo magnates quidam ex utraque parte teneret. facta est vox huiusmodi dicens latine. quare pannus ante pannosum. Quod re venerabilis ille abbas audivit cum timore et horrore manu tergium dimisit repente. Pro sententias enim vestibus coloratis et mollibus pannus posset ante positus tolerari. sed quid faciat indutus vilibus non discerno. Et digne quidem bono et perfecto viro ad reprobandum honorem exhibitum vocem factam non habero quod soli deo honor et gloria utpote qui olim per ysaiam prophetam clamauerat. Gloriam meam alteri non dabo. Scio enim et certus sum quod in secularibus et in nobilibus personis pompa glorie secularis notabiliter reprehensa sit et damnata.

¶ Prope aut nostra tpa fuit
mulier nobilissima maria cam
panie comitissa. hec nupta no
bilissimo. h. campanie comiti.
filia fuit ludowici regis soror eq
regis francorum quatuor reges fratres
in anglia habuit filium in tertia
timis. Hec multis annis mortuo
marito cum poposissima ambicione
circaiens et moriens tale finem
sortita est. **¶** Labauit hec in extre
mis abbate psalmie sanctissimum et
eloquentissimum viz migraui ueni
te mandauit. **¶** Qui uixit itro mis
sus non est et pre foribus expecta
uit. **¶** Jam comitissa decesserat et
distrahebant a militibus et mini
stras et suis omnibus utensilia va
sa aurea et argentea vestes preci
ose culatre purpuree et tande lin
theamina ipsa cum peplis. **¶** Ex
tremo ex gentilibus mora iscia
retardat lectum per cornua apre
hendit et resupinatum corpus emor
tuum eminens in stramenta diuoluit
¶ Moras aut abbate cum tedio su
stinente quidam nobilis ex arcium
stantibus indignatus ostium infre
git violenter et viz ueneabilem
intro misit. **¶** Qui cum introisset et
nobile illud corpus nudum instra
mento reperisset. volente quidam ex
familia illud ex straminibus opi
re. abbas exempli prout non sine
bat. sed libera voce clamabat.

¶ Nos oes cernite popam nobi
lissime comitisse marie. **¶** Vides te
illud delicatissimum corpus quanto
de decore pudoris deuoluisti. **¶** Vi
des te quod ei per multiplici honore et
gloria mundus exsoluit. **¶** Ecce quod
stulta illi mundus computatione
concluit. **¶** Si ergo honor secula
ris in tam nobili persona datus
est. quod fiet cum monacho. quid fiet
cum clerico qui cum uerecundia mu
di etiam abit glorias seculares.
¶ Nullus aut platorum nisi tamen hi
quibus iura debeant aliqui corpora
li ornatu pompe vel glorie. sed
virtutis exemplatis dyadema
te cadidef.

¶ Quod platus eligis extra gregem
propter probitatem. ideo humeris su
is hi portare onera suorum subdi
torum. **¶** Capitulum viii.

¶ Ite forma semper egregi
or est et duplo ceteris ma
ior. **¶** Antiqua nota lecor
grammatica. et hec idem quod de sau
le in libro regum primo legitur quod
ab humero et sursum super omne
populum eminebat. **¶** In humeris
onera portare solemus. **¶** In hume
ris bonus pastor propter peccata
nostra pertulit super lignum ut iu
sticie uiuamus. ut qui propter crimi
num quasi oues errantes ad cui
le aliarum scilicet angelorum redire
mus. **¶** Quid ergo. **¶** Si nos quorum

capitab⁹ prelati hoies imponū
tur inuicem alter alterius one
ta fm apostolum portare debe
mus & sic adimplebim⁹ legē ca
sti. qūto ampli⁹ factus est q̄ p
sonam pluriū gent. Tot habz
portare oneā q̄t habet regere ca
pita. et totiens sufferre singulo
rum importunitates q̄ciens va
riauerit volūtates. Digna ergo
caritate q̄ forma est v̄tutū semp
erit egregior & duplo in v̄tutibz
ceteris maior. Paruos q̄dez vt
dicit in vulgo parua decent et
magnos mag⁹. Et licz oēs mag
na. q̄a magni v̄munt. magnos
tū maiora decent. Maior enim
facta ad exempla ponūtur. Et
licet tutela tutissima ex primo
sit & sibi q̄sq; commissus sit. tū p
prie maiorū est istituere & pro
care miores. **Hic de illo vene**
rabili mauicio de q̄ supra retuli
m⁹ cenomānenſi epō. postea ar
chiepō rotomagenſi. dñō robto
quodā abbate blesenſi narāte
cognoui. Instante hyeme ipso
robto tūc dicti archiepiscopi ca
pellano pelliciu a dispensatore
dom⁹ emptū est & oblatū. Cūq;
ipse robt⁹ vir senex et debil ali
ud pelliciu leui⁹ & ex subtiliori
b⁹ pellib⁹ postularz. Archiep̄s
fine iqt fine videre pelliciu qd
respuit nimis gossuz. qd mor

vt māib⁹ cōrectauit. vade iqt
& dñō roberto subtilius emas.
Istud vero in loco pēne sub ſce
toao meo ponas. **Hoc** dñs ro
bert⁹ audiēs multū erubuit. q̄
ipse capellan⁹ p pellicio portare
noluit quod archiepiscopo dñō
suo p ſumptual⁹ foratū suffe
cit. **Et** miz valde i archiepiscopo
provideri potuit q̄ sibi tam par
cus et paupibus tam largus fu
it. **Vix** enim cum paciā potuit vi
dere q̄ in vna die in tota fami
lia sua libras tres aut quatuor
procuratores expenderent et
tū eius elemosinar⁹ omni die
libras decem ā duodecim i pau
peres expēdebat. **Sed** & mirabi
lius visu est. q̄ tna parua corri
giar in vnum par calcarū & in
ferro vnius freni quiq; lox vel
quatuor consumeat. **Vestes** ve
ro frequenter mutabat quas se
nibus sacerdotibus vel clericis
pauperib⁹ tribuebat. **Dicebat**
autē ycomim⁹ cum ānuos reddi
tus sue dyocēſis ab duodecim mī
lia librarum computaret. **Quo**
autē milia aut tna ad ſtructif
ſimum victum noſtre familie cō
ſeruetis. **In** reliquis autē m omi
b⁹ nichil habeo. pauperum enī
ſūt & in pauperes diſpēſat. **Il**
la autē que michi manent diſpē
ſatores vtat loco nō domini. ne

in dei iudicij sugillēt me. et qui
vnū p mille reddere non possū
quasi suus inutilis obmutasq;
duz a me sub iusto iudice rpo
aputacō strictissima req̃ratur.
Eya nūc prelatiws p̃sules ws
cornuti q̃ testibus gēnatis anu
lis in fide desposatis ecclesiam
ai⁹dotem cuius bona vana nō
peius q̃ p digno dissipetis. di
tatis diuites idignos extollitis
et familiam spōse quim poti⁹ mē
bra. paupes non curatis. ymmo
certe dep̃mitis. **C**ertus sum et ve
re cert⁹ q̃ spōsa ṽra libenter in
terpellat; sub celo iudice; si ha
beret; et libenter a vob̃ separaretur
diuorcio. q̃ ws ab ei⁹ otuberno
fecistis alienos. **D**eiet certe di
es aī; iustū iudicē cristū nō tā
tum loco s̃ auditi vultu adūsuz
vos iterpellabit ecclesia. et fm
ysaiam inarruabit oīs altitudo
viroz subaudias prelatorū et ex
altabit dñs solus. **T**ūc ṽra; pō
pam ṽramq; supbiam in cōfusi
one pessundabit. et q̃tū gloriā
tatis vos in delicijs tm̃ dabitur
vobis tormētum et luct⁹. **Q**ue si
velis euadere tu plate et cū ma
ri no spōsus ecclesie recognosca.
Esto fidel seru⁹ et prudens et nō
tm̃ si aut vnus ex bonis subditis
sed forma semp egregior sis et
duplo ceteris maior.

Capitulū. ix. **Q**u prelat⁹ nō
requeratur si alas habuerit bre
uior.

Ale eius breuior sunt.
Quid mira. martha sa
tagebat circa frequēs
misteriuz; et ideo q̃tulose circū
it. nec potest aī; maria de mī se
dere et obfuare pedes ihū ad va
cādū et videndum q̃ suauis ē do
min⁹. **I**deo dauid plumb⁹ iten
tus optat pēnas sicut colūbe et
euolās a terrenis et in otempla
cōne videre posset deū deoz ī sy
on. **N**on cause ē aut prelat⁹ nō
conq̃rat si alas habuerit breui
ores. **S**eq̃tur enī in tex tu q̃ p
fectoz formam suscipit. quia q̃
bene presūt fm apostolum du
plici honore digni habentur. vt
in benedictionib⁹ gloriātes pig
uedimen terre per p̃ntem grām
idē celi in refrigerijs eternoz
fratres dñi recipiāt constituti.

Vidimus vneābilem cōradū
viz nobilissimū p̃mo abbatem
vilariensem postea cysterhiēse;
demuz romane curie episc̃pum
cardinalem. q̃ in am̃istracōne
prelacōnis sue mirabili sagaci
tate vigeat. nichilomin⁹ tamē
deditum otemplacōni diuine q̃
cienscūq; vacare poterat sibi so
li. **I**n tāto enī moderamine rez
aīm spūi fuisse coegemat et nūc

ad libitum causis secularibus; nunc
 spiritualibus animo debitum ex
 hoc in hoc libere transiens incli-
 naret mirabile. **¶** Mirabile de
 hoc viro excellentissimo dictu
 ab abbate vilariensi guilhelmo
 probatissima veritate cognoui
 quod digiti manuum eius quos in
 consecrationem corporis casti
 extendebat ad studium et inspe-
 ctionem litterarum vel librorum nocte in-
 star candelarum lucebant. Hinc cum
 legat in alemaniam unde nobi-
 lissime natus erat a sede apostoli-
 ca mitteretur venit parthius et vi-
 dens fratres ordinis predicatorum
 qui de nouo illuc aduenerant visita-
 uit eos. Dubium autem quod gerens
 de eis in corde orauit dominum ut si
 bi ad quid ordo iste aduenuisset
 ostendere dignaretur. Nec mora
 oblato et apto libro ad quod ordo
 predicatorum aduenuisset. Responsum est
 cogitationi eius dicens. laudare be-
 nedicere et predicare. quod statim ef-
 fusus in laudem casti coram eis dix-
 it. Licet alterius professionis sum
 habitu. frater tuus vester ero quam
 diu subsistam in vita. nec ulla vi
 quam a vobis aduersitate diuellat. Et
 hinc quidem nacta occasio viden-
 dum est predicatorum ordo quare
 tali nomine vocatus est. **¶** Cum enim
 ordo confirmari ab apostolico
 debuisset precepit notatio ut in

scriptura ordinis fratres predi-
 cantes poneret. Qui ordinis lit-
 teram confirmationis fratres predica-
 tores posuit recto modo. Et littera
 inspecta apostolicus dixit notario.
 Ut quod secundum quod dixeram tibi non
 posuisti fratres predicantes et
 fratres predicatorum ponere voluisti.
¶ At ille ostentans vultum respondit. pre-
 dicantes inquit nomen adiectiuum est
 licet a principio substantiuum pos-
 se accedat et est commune nomen in
 actu. predicatorum vero proprie no-
 men substantiuum est et nomen verba-
 le simul et personale in quo nomen
 officii manifestissime declarat. **¶** Vi-
 de ergo locum qui vendice notius
 responderent ad obiecta. predicatorum
 enim significat per modum actus. predi-
 cator significat rem suam per modum ha-
 bitus. licet sit tamen semper in actu et
 ideo debuit ponere congrue predica-
 torum. **¶** Consentiente ergo domino apo-
 stolico euidentissime notum ordo in-
 tulatus est nomine predicatorum. et iterum
 cardiales solenniter confirmatus.
¶ Proinde dicitur cardinalis po-
 stea verbum memorabile respondisse fer-
 tur quidam in colonia sacerdos. Illi
 enim in synodo presidenti quendam
 sacerdos prochieus conuersus est
 dicens. Ecce fratres ordinis predica-
 torum qui in damnum nostrum
 coloniā intrauerunt falcem mit-
 tunt in messem alienam. Audiuere

confessiones subditoꝝ nostꝝ
 ⁊ per hoc attrahunt sibi hoīes
 in fauorem. **C**ui mox cōradus le
 gatus tñdit. **Q**uis ē numerus
 hoīm tibi in prochia subditoꝝ
Et ille nouem milia inq̃. **E**t cō
 signās se cruce legatus dixit.
Quis es tu miserrime q̃ tot mi
 libꝝ solus sufficis debitaꝝ guber
 nacōis aīā impēdere. **N**escis
 hoīm perditissimē q̃a debes in
 tremendo iudicio ante tribunal
 xpi de hijs omibꝝ rēdere. **E**t tu
 si tales habes vicarios querula
 ris q̃ onus tuū gratis releuant
 sub cuiꝝ onere nesciꝝ acquēstas
Ergo ex hac q̃rela indignuꝝ te
 aīā omimoda iudicasti. et ideo
 pꝛuo te omni officio pastoralis.
Hoc fco publicauit aīā tateꝝ
 qua a sede apostolica fribꝝ ordi
 nis predicatorꝝ specialibus pui
 legijs predicare populꝝ ⁊ audire
 confessiones p̃ sanctissimos p̃s
 dñm inocētiꝝ; terciū. dñm ho
 noꝝum quartū. dñm gregoriꝝ;
 nonū. cōmissū ⁊ iniūctū. **S**ane
 tū in hac aīā collata sub
 audiendū est q̃ pastores debēt
 vulū pecoris sui agnoscere. n̄
 lus ab confessionem talē recipiat
 qui se subtrahere nitit̃ ne eū pa
 stor agnoscat. **D**e isto etiam
 venerabili cōrado indubitabili fi
 de suscepimꝝ. q̃a cū existens in

partibꝝ brabācie tumultū beate
 marie de ogines sedulus visita
 ret i tempeste noctis silencio cū
 oraret. vidit i spū ip̃az dei famu
 lam flexis genibꝝ pro se dñm
 exorantem. ⁊ post oracōneꝝ eiꝝ
 labores et sollicitudinem dulci
 solantem. **H**uiꝝ igit̃ ale otem
 placōis ⁊ it̃er negocia diuersa
 tum aīarū extēte fuerūt ab do
 minū. et formam perfectōꝝ ex
 abiecto suscepit.

Capitulum. r. **Q**uē prelatꝝ de
 bet suis subditis hilarem faciē
 prestare.

Quē pcedūt apes i me
 dio rex carū est. **A**che
 phalū. hoc ē sine capi
 te cōuentū esse non dect. **E**t te
 tit ihesus i medio discipuloꝝ
 suoz. et ait eis. **P**ax vobꝝ. **I**bez
 si prelatꝝ faciat pax v̄a sequit̃
 ⁊ subiectis. **I**deo in textu seq̃t̃
 et se vna. queqꝝ p̃ximam esse cu
 pit. **N**on vere oues sūt que fi
 giūt pastore. **C**astꝝ enī dicit
Oues mee vocem meā audiunt
 et sequit̃ me. **S**i ergo vere re
 ligiosus es agnosce pastorem.
 prelatū sequere. nō fugias qua
 si lupum. si fugis signū est igno
 rantie. signū alienacōis sig
 num diffidencie atqꝝ discordie
In libro regum p̃mo nabal. ⁊ si
 stultꝝ pro malo tamē habuit q̃

increuerunt qui fingerunt dominos suos. **S**ed et de maioribus si subditis occasione prebuerit fugiendi. **H**inc seneca dicit quales se exhibere debent domini seruis suis subditis vel prelati. Sic inquit cum inferioris viuas quemadmodum superioris teum velis viuere. quidens tibi inmentem venerat quantum tibi in seruum licet. veniat vel mente tantumdem in te domino tuo licere. quosdam tenens teum qui digni sunt. quosdam qui nec digni sunt. **S**i quid enim in illis exfordida conuersatione seruale est honestum? conuictus exauget. **N**on est quod amicum tuum in foro et in curia queras. si diligenter attendas et domum inueies. **V**ide autem subito clementer. comitem qui illi in sermone admittit et in consilio et conuictu. **S**epe enim loquax materia cessat sine arte. **T**empta et expire. **S**eruis tuis hylarem te prestes et subditis non superbo superbiorem. colat te potius quam timeant. **N**on potest quisque bene regere qui se tantum inuictum quam omnia ad utilitates suas conuertit. **A**ltera ut viuas oportet si te viuere vis. **S**i paci si tranquillitati studere vis locum te exhibeas nec ostentes ut dominum. **V**idi abbatissam cisterciensem ordinis in partibus barbarie in monasterio quod vallis flo-

ruda nuncupatur. **H**ec mulier gentis nomine. hec nobilis genere sed nobilior virtute. pulchra facie quam mente de cencior. **D**e hac femina veritate testatissima referebatur quod cum amicum suum triginta in nono steno prehuisset nunquam pro cibo vel potu extra conuentum quinque solidos expeditisset. lectus ei in dormitorio communis est. **A**ffectu in conuentu si hora prandii fessum iterum aforis abueisset conuentum intrauit et socias sobales ad infernam mittibat. **S**i moniales suas ad solacium educebat in medio omnium sedebat et aliquid de deo vel de scripturis vel etiam de moribus proponebat. **A**ffectu vero moniali talis erat circa eas ut viri possent eius visione et colloquio saciari. **H**ec ante mortem per longum tempus elanguit. ut breui conuicio in hoc corpore totaliter purgaretur. **C**um autem ego ipse languidam visitarem meam super statu secretius inquisiui. **Q**ue humiliter respondens dixit. **R**ouens karissime iama cordis mei in pace locata per gratiam dei. et animam meam in omni tranquillitate spiritus venientem dominum postolari. **H**ec fuisse labor ut spero de eius misericordia pietate et desideratissima facie eius. solutus carnis vinculum

faciati quia me interhyuientes
dignatus est solari. **H**ec dices
de lectulo prout potuit surrexit
videntibus monialibz q̄ ei sedu
le ministrabāt. Ioann̄ aū fenestā
aui inābebat digito demonstra
uit. et ait. **H**ic coram nobis om
nibus que astamus tribus no
ctibz lucidissimū splendoris glo
bus apparuit et per maximū no
ctis spatium immobilis perdua
uit. Cui ego nescio quid rīdēs
presagiū futura mīme dubitauī.
Nec mora cum valedicto omni
bus recessissem audiui nō mul
to post. beatā mulierem ab hoc
seculo ad dñm tñsmigrasse. glo
bumqz lucidissimū ignis eius
tñstū precessisse. quo forz cla
ritate sydereā ilico mīgruā. **S**it
ergo prelatu apū fidelū semp
ī medio parat⁹ om̄ibus. et tunc
vnusquisqz se esse primū cupit
et vide q̄ apte textus p̄sequitur.

Quoniam subditus nō tñ bonum
opaf in p̄tia p̄lati. **Capitulum xi.**

Et in officio illi⁹ ones se
conspici gaudet. Quid
mīz. Bonus subditus
et fidelis p̄po dñō oīm non fuit
ad oculum. s; tāto libentius et g
cius qđ bonū ē opaf. quo p̄la
tū semp p̄ntem respicit et memi

nit agaudet. **I**n libro iudith
syn et libij dixerūt oloferm. De
mi nobis pacifcus dñs et vtre
fuitio nōo fiat placuerit tibi.
Nichil enī gūius q̄ fuisse ingra
tis. et iportunū semp insistere do
minū fuenti. **O**lim nemroth
robustus venator exercere tyrā
nidē ichoauit. et in perditis fi
ne lege hōib⁹ pseuauit isania.
Nūc aut in lege xp̄i lege inq̄
gac et clemēcie crudelitas finē
accepisse debbat. et ecce otima
cioz pullulat q̄ vīq̄ ante eoqz
p̄iuloh⁹ quo magis grassatur
interius. **H**euū enī vuln⁹ ī sca
pul⁹ sed intolēabiliter visceā do
lent. **N**ec sine vite p̄iulo vulne
ra pacūf. **S**ic in seculatibz qđ
p̄secutio dum p̄petitur. s; ī clau
stralib⁹ sine vite dispēdio et gra
ui iactuā virtutum nō exercet
tyrānidis yllomodo. **E**t vide q̄re
secularis q̄s patit a maiore et
aiz voluerit locum mutat. **C**lau
stral⁹ vero per prelatū passus ī
iuriā fugere nequaq̄ p̄t. s; qua
si obicē oportet sustinere ī ostio
semp emulū habere p̄ntem. nec
restat aliud nisi solū deū iuoca
re precibz adiutorē. **S**; heu nō
oīm posse nec omīū virtus hec
mole gūaminū suffocata tenet.
cū necesse est nō deent q̄ manū
porrigat pius cast⁹. succurrat

angeli et p̄tegēt et sancti eius.

¶ Noui secreta canonici in ordine regulati quā assidue orationibus et meditationibus dedit et ordinis sui scrupulosissimū obseruator. vix poterat prelato suos erga se aliquatenus mitigare. **¶** Contra obsequiosus in omnibus et deuotus temptabat in bono euicere maliciā sed nō poterat. Despere ergo quidam super id quod ferre non poterat lacrimas tribulat⁹ amantissimas fudit. ad exorādos sanctos martires quod dies solemnis instabat mauricij scilicet sociorumque eius ut eorum meritis consolari precibus et iuuari. **¶** Nec mora ubi post longas vigilias intravit cubiculū et vix somno leuissio releuatus audiuit choros angelorum canticū in sublimi. Gaudet in celis anime sanctorum qui casti vestigia sunt secuti et quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt ideo cum christo regnāt eternū. Dixit autem michi quod descensus notulaz in ipso cantuque gallice aualees dicimus tate melodie et tate dulcedinis existebat quod si deus aliter ordinasset fere eius anima extra corpus sine reditu rapuissent. **¶** At quoniam illo in tempore quissima in firmitate detentus erat in sola delectatione ipsius cant⁹ et corpore et spiritu ita integre sospi-

tat⁹ est ut vix eū postea vlla perturbatio quāvis magis ledere potuisset. **¶** Sic ergo sedulus erga quēlibetque prelatus et maxime si bon⁹ est ut in officio suo aspici te gaudeas si tū recto animo sensus agaudēt.

¶ Quod subbiti orent pro vita prelatorum. Capitulū. xij.

¶ Omnis autem rex p̄cedit vñū ē totū agmē et circa eū globatur angitque eū ac p̄tegīt. In hijs notat⁹ quod sollicitos esse oporteat seditos erga prelatos ut foris ad negotia p̄cedēt cum opatione et motu cordis et si nō corporis comitent et in omni necessitate deuotis cum precibus tueantur. **¶** Sic dauid et iudas ceterosque reges duces ac iudices israel preliantes bella populi sacerdotes domini lacrimis et orationibus adiuuabant. **¶** Sic moyses sacerdotū personā gerens p̄cipes populi dei pugnantes contra amalech in eleuatione manuum protegebat. **¶** Sic machabeus principatum suscepit populi et adiuuabant cum fratribus suis. **¶** Refertur de nobilissimo quodam comite campanie qui in remotis orbis partibus recessurus vitum quēdam pauperē et languidum atque deuotum quēdā elemosinis pauēat

suppliciter exorauit ut pro se co-
radie rogaret dñm vt eū sanū ⁊
sine piculo eūtem duceret. redu-
ceret redētem. **C**ui paup sine
diligēti inq̃ sustentacōe corpo-
ris orare nō possum auz̃ sim exi-
amitus cerebro. corde debilis. et
viri⁹ penitus destitut⁹. **H**or
comes duobus dispēlatorib⁹ q̃s
in custodia; sue dom⁹ relinq̃bat
precepit dicēs **I**anguid⁹ istū a-
bis et oib⁹ necessarijs corporis
diligentissime parate quod illi
p̃miserēt se facerēs. ⁊ sic comes
p̃fectus ē. ⁊ p̃mū q̃dem p̃ dies.
xv. dispēlatōres illius paupis
recordati ei necessaria mīstrauē-
rūt. deinde min⁹ ac min⁹ ad vlti-
mū pene ei⁹ obliti sūt. **Q**uid
plura? **R**eglect⁹ paup orare ces-
sauit. **C**omes autem in via nō
modice tabulat⁹ post morā mē-
tā ad patriā est reuersus. **N**ec
morā paupis recordatus quēat
an viuus sit an defūctus. quem
adhuc viuū intelligēs visitauit
dicēs. **M**ortuū inq̃ te putabā
causissime scūdū solitū oracionū
tuarū suffragia non exptus. **E**x-
ceptis enī quindecī diebus aut
nō multo plus postq̃ itre atri-
pui vsq; in diē qua ad pp̃a sum
reuers⁹ nūq̃ michi tabulacōes
⁊ agustie defuerūt. **H**or paup
obortas lacrimis dixit **Q**uā tua

bñficia cessauerūt a me adiuto-
rium dei mei cessauit a te. **E**t co-
mes posterozū oblit⁹. q̃lia in
q̃t i te beneficia mea defuerūt.
Cui paup. recedēs ait hinc du-
ob⁹ denus tue dispensatoribus
precepisti vt me debilem in oī-
bus necessarijs pararent. qd̃
par plus q̃ diebus quidē i ple-
uerūt. ego aut̃ virib⁹ destitutus
p̃ te orare nō potui. stupefact⁹ er-
go comes dictos dispensatores
precepit aduocari. eis corā omī-
bus dixit. **D**ic̃tis fūientibus
neq̃ores q̃ contra preceptū me-
um neq̃ssime bōis meis peper-
cistis ⁊ pauperē hūc quē patro-
nū salutis ⁊ pacis mee frequen-
ter exptet⁹ fuerā nō pauistis.
Et nūc frustratus oracōnū eius
suffragijs pericula et tabulacio-
nes inueni quales nūq̃ an i vi-
ta mē sustinui. quas q̃dē vt cer-
tus sū euitassē. si paupis suf-
fragiū hatuissē. **V**os ergo re-
os p̃culoz meoz bonis omib⁹ pri-
uo ⁊ exules a terra mea astit̃o.
Depulsi ergo a terra campanie
exules p̃ trēmū exstiterūt. **I**n-
de per interuentū nobiliū i con-
spectu principis sunt admissi.
Quib⁹ ille dixit. **P**ullam p̃or-
sus aliam grām vob̃ exhibeo ni-
si q̃ vobis domin⁹ papa ṽitate
narrata dare cēsuerit. **Q**d mor-

illi cum in spemto gaudio iter rapi-
 entes cum litteris secretum co-
 mitis continentibus quia eos
 non exheredare sed pro culpis re-
 are volebat ad summum ponti-
 ficem peruenierunt. cui narrata
 aduentus sui causa litteras pa-
 pe in hanc sententiam reuoluerunt
 comiti. quod quilibet nummum au-
 reum solueret comiti. et sic ad
 eptam gratiam facultatibus redde-
 rentur. Tunc comes inquit. la-
 titudinem nummi et spissitudi-
 nem ab ore pontificis volo scire
 et sic vos ad gratiam quam manda-
 uit admittam. Denuo ergo re-
 uersi satellites domino pape re-
 sponsionem comitis ostenderunt.
 Hic papa conscius quid respon-
 deret rescripsit comiti. nummum
 aureum debere habere secundum la-
 titudinem terre et spissitudinem
 eius extendi usque ad altitudinem
 celi. eo quod oratio iusti qua comi-
 tem frustra uerunt celos pene-
 tret et virtus eius corroboret
 universa. Ad hoc mandatum comes
 satellitibus ait. Videte miserami
 quod michi dominus papa rescri-
 bit. Hunc nummum aureum exsol-
 uere quis sufficiet. Videte quanta
 vos pena dignos existimet qui
 vos debitores tante solutionis
 addixit quam nec totus mundus
 soluere preualeret. Hinc ergo

tercio redeatis ad papam et lit-
 teras absolutionis vestre que in me
 peccastis enormiter apportate
 et sic penitus sufficienter exactis
 liberi ad propria redeatis. Sic i-
 clitus comes ille et in suis quod de-
 liquere puniuit et alijs post fu-
 turis dignam orationis fiduciam
 dereliquit. Discant ergo apes
 fidelium subditi prelatum suum foris
 ad negocia precedere prebentem
 et cordis compassione inuare.

Quod subditi non perturbent otem
 placem prelatorum. Capitulum xliij.

In qua alam regis transi-
 ens iuxta destruxerunt
 non effugiet agmen sup-
 ple quin vindicent. Alam contem-
 placionem vel spiritalem vitam in-
 telligo. Hanc si quis subditorum
 in prelato non debita vel indis-
 creta fatigacione turbauerit. ali-
 orum debet indignacionem simi-
 limam experiri. Unde non inco-
 grue spiritus sanctus in canticis
 ammonet dicens. Adiuro vos
 filie Iherusalem per capreas cer-
 uosque camporum ne suscitatis
 neque euigilare faciatis dilectam
 donec ipsa velit. Et dominus ip-
 se castus promittit ecclesie prelati
 ad consolacionem dixit. In mundo
 premissam habebitis in me autem pacem

hac i prelado foueas hac exop
tes qa i pace eius erat par tua.
Cui caput ihmū cetā membra
dolent. Unū de prelatiſ vidim⁹
quē malo suo a vita cōtemplatā
a ſuis ſubditis nouimus ſuscita
tu⁹. Abbas ſcā mathie mona
ſterij treuerēſ vir nobil et ſcie
pis regie p̄rem⁹ f̄rem duces il
luſtres habuit. Hic ab adoleſcē
tia i omi puritate inoēcie et cō
templacōne vite fueat educat⁹
Elect⁹ ergo a ſuis omib⁹ i abba
tem ānis plurib⁹ a deo deditus
fuit actibus ſpūalibus ⁊ mōſti
cis ordib⁹ diſciplinis ut cum dif
ficultate non modica niſi maiori
bus vrgentib⁹ cauſ ab ambitu
clauſtri poterat euocari. Quod
vidit ⁊ iudit dyabolus et ſuos
officiarios hoſtiliter iſtigauit.
vt qñ iportunis i pulſib⁹ abba
tem ab ipo ſecreto vite celebris
deturbarent. Quod ille qdem i
primis gñit pertulit. ſ paulatī
exterioris vite delectamentis il
lectus totas tādē terrenis acti
b⁹ man⁹ debit. Ipſe tñ adhuc
honeſtate ſeruata ⁊ ſpūales di
ligit ⁊ v̄tutis dec⁹ in alijs bene
dicit. Quodvtrq; ⁊ ſi bonum in
alijs eſt meli⁹ tamen ⁊ optimu⁹
ſibi et ſuis tā in t̄palib⁹ qñ i ſpi
ritualib⁹ exſiſtiſſet ſi ḡciōis vi
te p̄mordia tenuiſſet ⁊ hoc qui

dem qui ſedebat in trono cōtra
epheſioru⁹ ep̄m habuit qñ p̄mā
fidem ieritam feceat ⁊ p̄ma opa
dereliquit. Quāob̄re p̄ma ope
ra facere hortat⁹. Alioquin ſe ci
to venturū et candelab⁹ ei⁹ amo
uere minat⁹. Porro ſi vnum eſt
neceſſariū ⁊ opti⁹ partem q̄s
cōtemplati⁹ elegant. nūq̄ tñ p
curate deo vacanti b⁹ ſibi ⁊ ſuos
obſeruanti b⁹ pedes regi famili
aris neceſſitas auferet. quūm
mo per ſepe perſperim⁹ ſub ſpe
ci venanciū prospera qñ hñ i cur
tib⁹ ⁊ hñ in equis curias p̄nci
pum frequētantes iſnitas copi
as inamiter diſſiparūt ⁊ nichil
ſeru⁹ preter peccata ⁊ amariſſi
ma⁹ remotionum ſtimulos re
portarūt. In p̄lato ergo alam
cōtemplacōis non deſtruas ne
⁊ ſi hic fugias agmē apū. ange
lorum agmina ad vindicta⁹ p
iniuria ſummi p̄ncipis non eua
das.

¶ Qz p̄lat⁹ ſubditis via⁹ exem
plis vite oñdat. Ca. xiiij.

Q Ignaturo agmine nul
le exire de domibus au
dēt niſi rex p̄mo fueat
egreſſ⁹ et volatus ſui vindicue
rit p̄ncipatū. Un i libro icſue
ſacerdotes q̄ portabāt archam
dñi p̄cedebant. Tobias etiā

familiā precebat. Et dñs de
scabis et phanfeis dicit qd ipo
nūt hūetis hoīm onera gūia et
impōibilia digito autē suo no
lūt ea mouere. Qui sūt limites
domus apū n̄ termini mōstice
regule quā vnusq̄sq; in sua vo
cacione p̄fessus ē q̄s patres no
stra singuli statuerūt. Hos exi
re illos p̄tergredi nullus aude
at subditoꝝ vt scilic; p se supe
rogacionis regulas ordiāre pre
sumat: nisi p̄mo prelatū vident
arctioris et altioris vie v̄ndica
re volat. Non ē enī discipulus
sup magistru nec seruus maiore
dño suo. Maiorū est regulas po
nere ordinare statuta. Minorū
vero ac subditoꝝ est s̄m regulā
viuere et statuta seruare. Nulli
tñ maiorū lic; graue aliqd atq;
difficile p se qd stabilimētū ob
tineat ordiāre nisi p cōsensū sub
ditoꝝ qd ad alia nō tenētur nec
obligati possūt in aliq nisi ad
illa que ouerthomis tempore sta
tuta p regulas iuenerunt. Ma
iorū tamē est si quid minus fit
et statutū est in obseruācia regu
larū superogacionis opa facere
in se paus supplere qd parū ē et
sic ad melius subditos prouoca
re. Horū quosdā et in claustris
vidimus et in seculo experti su
mus. Dilectū valde sociū i scō

lis habui coeuū fere et p̄pe pari
tū studioꝝ hic a puero vsq; ad
finē vite a mulierib; icōmptus
oīno semp fuit. In adoleſcētia
sacerdos fact⁹ i brabācie p̄tibus
suscepit regimē aīarū q̄bus tā
diligētī tā sincerā cura p̄fuit
vt q̄s i bono vincere amonicio
ne non potuit multamodis puo
care studebat exemplis. Alijs co
medētib; ieiun⁹ ipse manebat.
alijs dormiētib; manebat isom
nistatq; alijs it̄ntis ad aleas
ipse oracionibus incumbēbat.
Quicqd in r̄sus suos de putatū
est cōmune pauperib; faciebat.
Si quam ex cuius ab eū re vide
bat impōrtune et oportune ad
reuocandū istabat. hec foris pre
ter illa que it̄seus maiora la
tebant talib; actibus ferme vi
ginti ānis auctis imitand⁹ emi
uit. Cū altissimo placuit tali
fine deſunctus est. Febre acutis
sima per aliquot dies labora
uit. Et ecce vbi sacramentis sa
lutaribus premunitus et atte
nuato spiritu animam felicem
emisit mox sine vllō interſicio
choruscato tāta luminis resplē
duit vt per vnam leucam cir
cumquaq; et eo amplius quasi
dies esset clarissima i lucem se
bulam noctis t̄nebre verterē
tur. Quid mir⁹. Illum recedere

sine luce non deuit q̄ multis il-
lustratis exemplo altioris vite
volatus felicit̄ v̄dicauit. **F**acta
est i morte b̄t̄viti dicta chorus
cacio lucis diffusa p̄ patrā pri-
ma hora noctis adhuc vigilan-
tibz plurimis et ipsū lumē emi-
sum multa milia hoīm vndeāz
viderūt q̄ ad maioris et ḡciōis
agnicōis et veritatis lucē in visio-
ne tāta miraculi p̄fecerūt. **H**is
ergo ille prelat⁹ q̄ subditis suis
viam vite exemplaris ostēderat
et vlat⁹ altioris exercitij v̄ndi-
cauerat p̄cipatū.

Que prelat⁹ subditorū opa īspi-
ciat et eos exhortacōne et quādo-
q̄ etiā manibz adiuvet. **C**api-
tulum. p̄v.

Reliquo tpe i labore est
aiz apibz ipse aut ope-
rantes circuit et solus i
munis ē ab opes. **P**aulus tamē
supplebat que sibi deerāt et hijs
qui se cum eāt p̄p̄ijs manibz la-
borando hoc tñ nō ex necessi-
ta te sed ex ḡa faciebat. **S**uffecit
set enim labor ei⁹ quē habebat
in studio predicacōis et sollici-
tudie ōnium ecclesiāz non enī
s̄m discretissimū beatus **A**ugu-
stinū putand⁹ est ociosus q̄ v̄z
bū dei studet ita nec ille q̄ p̄est
i sollicitudie. **I**llos aut q̄s opor-
et esse subiectos ex ocij piculo

corporis labor iābit vt i labore
manuū. cor̄dy aut ut psalleret
legere. vel vtrūq̄ t̄pibz constitu-
tis. **H**is ergo vt actius instēt
sollicitudie adhibenda ē exhor-
tacio prelatoz q̄nqz et si locus ē
man⁹ corporis adhibenda ne ene-
mā ḡuia et ip̄ortabilia subditis vi-
deant imponere digito aut suo
nolūt ea mouere. **N**ō modern⁹
nēi t̄pis ille poeta i p̄sona alex-
andri dixisse legit. **S**i q̄n dix-
ero fortis p̄iori sed i arma ve-
ni p̄cedere n̄sus. **T**ū demū so-
cios sū dign⁹ habere seq̄ces.

Legim⁹ in libro contra acha-
demicos beatissimū **A**ugustinū
ap̄ijs manibz laborando q̄nqz
discipulos ad opa p̄uocasse ex-
emplū tñ postea reliquisse.

Audiui et vidi de illo v̄neabili
et deo digno m̄ḡo **V**altero de
m̄gmo tornacē ep̄iscopo q̄ vix
v̄nq̄ ociosus dum dēmi sedens
viuēt apparebat. **A**ut enim me-
ditabatur a legebat a cōfessioibz
audiēdis a causis discernēdis i-
tēt⁹ lites hoīm dirimebat. **N**o-
tū si aliq̄ exercere t̄deret p̄p̄i-
is maibz laborabat. **T**ū ergo ē
plate diligēt īspicere subditos
videre opa singulos exhortari.

Que prelat⁹ in oīe sue custodes
fideles sēp seā subditos hiat.

O Jera eū satellites quidam
sūt affidui custodes au
toritatis eius. **S**olum
enī ubique sit nō decz esse pla
tu; nec sine testimonio quicquid age
re ne cū ioseph et si in oēs scāda
lū ifamie patiat. **H**abeat autē
seculū nō sicut robō iuuenes p q̄s
p̄bidit iherusalem. nec segnes
nec muliebres ut ysaiah et ideo
occisus ē. s; seniores et p̄batio
res sicut dauid et robustiores si
cut salomō. q̄ lectū suū abiebāt
ppter flores nocturnos. **F**lo
res et tremores nocturni ubiq;
tenebre ubiq; in die latēt. **T**e
nebre sūt et ideo laq̄us spargit.
Vir secerni potest amic⁹ ab in
mico. **Q**uid mir⁹ dauid dicit i
p̄sona casti. **Q**ui edebat panē
meū magnificauit sup me suplan
tationem. **S**i ergo in viciū hoc
factū est. in aliū qd fiet. **V**e
neābil⁹ heinric⁹ sub nostro tem
pore canonic⁹ regulas in vrbe
blefensi i mōstero sancte marie
de burgomedio cū diu parsius
studuisset i abbate licz iuit⁹ ab
oib; ē elatus. et erat i eodē mōste
rio ut a quibusdam audiui vici
viginti s; seculū sapiētes et p
uidi. s; minus q̄ decebat religio
si et casti. **A**ggressus ergo p̄mū
eos blādis et racōnabilib; vbi
hōrtauit eos ad regulā suādā

et ad honestate; vite et vt tene
rēt i morib; disciplinā. s; cū per
hec nichil p̄sus se p̄ficere cōe
ret nec litib; vll; ecclā; dissipa
re. rōnā autē abijt cui vir san
ct⁹ optinebat. q̄ ideo sūmū pō
tētiā munit⁹ auctoritate redijt
et cū eos aliter flectere non pos
set de facili rogo vsus ē pasto
rali. **Q**uod vt viderūt sui et nulla
ten⁹ se posse cōtra stimulū calci
trare neq̄ter hūiliātes se colla re
gulē subdidērūt. vstitū abū et
potū largius q̄ anī ministrabat
oib; s; i claustro eos q̄ete sedē et
s; m ordinē viuē d̄pellebat. **H**ic
sicut legi ē de augusto. oīa cōsar
erat et nullū de hīs q̄ religiosi
non erat ministrare in aliq̄ officio
obediēcie vt ē cōlēctū. **R**ex p
ciā cōpmittebat. s; si q̄s bone cō
suetudine cōfidebat illi officia cōmit
tebat. **H**oc vt viderūt alij hū
erūt se p tps religiosos et i ypo
cristi neq̄ter abulātes abbati se
q̄si familiāssimos coniunxerūt.
Qui vt vir pius et bon⁹ oīa tole
ras oīa credēs eis liberioris vi
te frena laxauit. q̄bus illi int m
damnabiliter sūt abusi vt vigi
ti octo par malicia cōueirent et
tres viros scēlestissimos et bal
dos conducerēt et eos i mortem
sancti vici per pecuniam aīma
rēt. **Q**ui quādam vespere abbati

exta opidū et ad negocia ppe-
ranti. sicut ordinauerūt. obuia-
uerūt. et salutem ac predicatē
eis salutis viam extractis exhibē-
eum crudeliter occiderūt. Rob-
to autem tūc socio ei⁹ cuius sup-
mencionem fecimus euadēte. Cor-
pus occisi ad monasteriū ē dela-
tū et in ecclesia collocatū. Et vi-
de lector qd actū sit et pbatum.
Statim enī vbi sequēti die ad
sepulturam occisi de locis vbi ex-
tra manebāt rei criminis eccle-
siā intrauerūt. ecce ex sangui-
nis fratris sui abel de terra qsi
vindictam clamans p pulnē q
a loco occasionis ficta remāseāt.
habūdantissimo sanguinis im-
petu manauerūt. Et hoc alias
frequēter audiui⁹ factū esse.
Qd vbi vici fratres et filij cū po-
pulis astantibz insperēt dictū
eiulatu; leuauerūt cū lacrimis.
Quid plura? sepulto martire ut
audacter dicam⁹ vbi ad electio-
nem ventum est rei qdam ut ma-
liciā suam palliaret. boni autē;
ut imitatorē haberent dictū ro-
bertū vna iūmīter elegerūt. Qui
statim eadem die profectus ad
papā acceptis lēis ad philipū
regē et ad blesensem comitē; lu-
douiciū capi oēs q suspecti erāt
manu layca pertraxit. qz nō nī
libertate; salubriter cōsistentes

carcerati ppetuo penitētiā ac-
ceperūt. Alij vero a sacris ordi-
nibz de gdati morte puniti sūt.
Bedeū vero ex eis qui i scelere
potissimi credebant manus ho-
micidas sibi; imponentes se
ipso i carceribus suspēdīs vī
alijs mortis generibz occiderūt.
Venerabilis robert⁹ abbas offi-
cio derelicto cessit et ita pdictū
rotomageni. archiepiscopū
mauriciū vidim⁹ post ei⁹ mortē
q ipse fratribz predicatoribz pa-
trius ptps se adiūxit et ita eos
felici fine qeuit. Non⁹ ergo fide-
les custodes auctoritatis et inno-
cēcie sue p lat⁹ habeat pqs dig-
ne et iuuari possit et defendi.

Qz prelati sedulus sit i cor-
ripendis et exstirpandis vicijs.
Capitulū. xvij.

Sunt et circa regem lictō-
res seui qui morte pū-
unt deliquētes. Certū
est q mortis penā ecclesia nō
infligit. Quid autē; i lictoribz
qui circa regem prelatū sūt nī
officiatos et prelatorū vices agē-
tes accipim⁹. Hi vtiq; de tracto-
res et susurrōnes deo odibiles
in crepatione corapiūt. Nam se-
cūdy apostolū vtili⁹ ē huiusmōi
tradere sathāe in iterū carnis
vt spirit⁹ saluus fiat supple. qz

eternis tribulacōibz tribulati.

Modeāte tñ coragi vicia seneca
docz dicēs. **E**sto viciozū fugax
punitus ipse tuoz aliozū vero
neqz scrutator curiosus neqz ac
bus reprehēsor. **E**t vicio alteri
us sapiēs coragit suum. **O**pti
mū ē modeāte corrigere tāquā
si ipse cotidie peccēs. **O**biurga
cōm semp aliqb pietatis admis
ce. **O**diū semp peccādi nō metū
facias: hoc optimū ē seq maio
rū vestigia si recte pcefferēt. **I**ta
qz qñ necēū sit in mōsterijs vt
pōres et seniores qz: qz tñ iter
est vt a supioribz iniūctū puero
rū et adolescētū docto emineāt
ne p dissolucōnes varias iualet
cāt. **B**eat⁹ augustin⁹ in libro cō
fessionū de seipso dñat dicēs re
lapabant michi puero habene
vltra tpamentū dissolucōnū va
riaz: p dībat qñ ex adipe iniqui
tas mea. **H**ui⁹ exemplū i āglie
ptibus accidisse narrat. **I**n mo
nasterio nigrā ordīs puer qdaz
nobis a patribz tradit⁹ est dis
ciplinis regularibz educābus: et
qā eāt decōr⁹ forma nature do
mis: et cōtra talē etatem mox ho
norificēcia graciosus seniores
maxime et q officijs pceiāt pue
ro vltra qñ necē eāt habenas li
beras relaxabant. **P**rior aut q
conuētū sub abbate regebat dis

cretiozi regimine nec iph pcepti
me nature i tali etate credendū
putabat: qā vt dicit phus pue
ri nō tm monēdi sūt sed etiā ac
tādi vbis. aggrāssusqz ē iā ali
quātulū isolescētū puez vrb
iterdū: et vberē ab illicitis refre
nare. **Q**ui puer ad cñem infor
macōnē bonicqz mollis ceap
oiz correptionē accipiens i ado
lescente: scñ et i fctū exuit: et
circa viginti annos etate finita
mortuus pōri apparuit dicens.
Tue correctōi grāas ago pcvā
meā tua puidēcia id egisti: ne
isolecā puerili paulatī defluerē
et tādē plaberet in damnāda.
Hec vt dixit bñ aīa tāto splē
dore resplēduit vt vix i loco āgu
lus remaneret: q ab illo lumine
expers fuit. **S**imili ppe mō vt
audiuim⁹ a frē et dīs pdicatoz
cū in theutoie ptibz circa ānū
dnī. **M**cc. xlii. adolescēs qbā
nobis cū in lubricitate corpōis
excessisset: a semibz canonicis et
decano ab ignis ecclesie arta
tus ē et i fctā septa mōsterij quasi
pro agēda penitēcia i loco ad
hoc deputato reclusus. **Q**ui hu
militer valde suscipiēs flagella
bat interī a decano et grauibz
conuicij culpabat. **E**o aut ab
huc i penitēcia existente cōti
git eū a cōcanoico suo inoētē

de nocte et latente occidi. **U**na ergo nocte ex canonicis sancto viro pro matutinis oratione supplicat et secreto vidit subito tota ecclesia illustrari et apparere multo comitatu sancto gloriosam virginem matrem christi in medio omnium velut magistrum et dominam consedere et de diversis negociis universale ecclesie tractatum habere. **H**is finibus patronus ecclesie ipse expressus est dicens. Et quod ex vobis miserebitur mei canonicus pater domini nostri matrem pariter rogitemus ut super piaculo eius solita pietate flectatur. Et mox supplicatibus sanctis allata est anima et omnibus dicitur. **Q**uia locus iste specialiter disciplina viguit et adolesces iste mortuus disciplina libens accepit et ex corde penituit per purgatorium cedat ei mors innocens quam ipse sustinuit. tu autem anima pete quod vis et fiet. Et anima. Pro occisore meo peto quod me occiso statim valde petiit et ad dominum apostolicum iter accepit ut misericordiam consequatur. Et mox responsus accepit. sicut digne petisti anima fiet tibi. **H**ec ut orationes audiuit canonicas quod vidisset exposuit. **I**n tantisque locum occisum inveniunt et deplagunt occisorem vero mox profectum de nocte iter accepisse ad apostolicum reppererunt. **S**ed

li ergo priores in cenobiis et decani in canoniis in corrigendis et extirpandis vicibus semper sint ne etiam si populus non habuerit subditorum negligenciis obtruantur.

Quod prelati sine causa non facile foris vagentur. **C**apitulum 1711.

Iustus semper rex est sollicitus et non de facili cerni patitur subaudi sine causa. Et hoc contra prelatos qui impatiens queris circa circa ultra infra sine ulla necessitate negocium cum maximis dispensationibus et impedimentis crebrius evagant sed forte videns prophetam david imitari vis qui optat penas et auolare. **M**ale tu in verbis providentissimis discovisti quam vanam et frivolum evagationem in omnibus exclusit dicens. **Q**uis dabit mihi penas. **Q**uales audi. **Q**uis dabit mihi pennas sicut coluber qui utique gregaria est et amat commune bonum. Et volabo et requiescam. **O** rex o prophetam david qui optas fugere qui optas auolare dixisti enim in consequenti. **E**cce eloqui fugies et manum in solitudine si fugiens elongasti ergo populum qui rex preteris dimisisti. **A**bhis abhis et hoc circa penultima psalmi invens ostendisti. **E**go autem ad dominum clamaui et dominus exaudiuit

me. **Q**uo frat. **A**udi. **R**edim; i pace aia; meā ab hīs q̄ appropinquāt michi q̄a inter multos eānt meū. **h**oc q̄modo. **M**eu in corde meū in q̄etate a pusilla nimitate spiritus et tēpestate. **h**oc eāt fugere a tumultu et fugiendo auolare. in pace aias redim; et iter multos sine tumultu esse cū casto. **h**ibi inter hūeros eius amantissimī dñi q̄escere. ut in eo et cū eo leue pōd⁹ sentiat q̄cqd p̄llo habuerit sustinere. **h** nūq̄d talis eāt volat⁹ tuus o prelate. q̄ vagans instabil; et fugiēs euanesas. **N**ō pēnis colūbe vtens ut q̄escas a tumultu antecediū et subsequenciū et concoitanciū famulorū dicā a sociorū et nō poci⁹ dñorū. **V**ulgo dicitur. **M**iles in obseq̄o famulū clerici sociū. mōchus dñm habet. **S**i vis credas experto. **F**requētissime vidi dños paucos esse otentos sicut et famulos. **S**upfluis ihyare res feda et detestabilis in prelati. **Q**uid eo vere cūdius. **Q**uid eo damnabili⁹. **h** et hoc maxime i claustralib; seculis enī ē i seculis clerici licet et i iphis hoc malū sit pestilens vbi res trāsit i dñū. q̄d in religiosi hoc est in claustralib; nūq̄ fieri potest. n̄ forte q̄s i ep̄m assumat cū tñ dispēlatio crediē

non dissipatio. **A**bfit tñ ut dignis mercedib; obloquat faūlorū cū dictū sit. **v**era op̄arios et redde mercedē ill. **h** nō tñ impiū ymmo sacre legum iudicorū q̄s abbas p̄ prelat⁹ spiritualib; filiis q̄bz sūme tenetur detrahāt necessaria et famul; superflua largiat. **I**sti pānis vilib; illi comitum mollib; vestiantur. **I**sti vacanis calceis sordeant. illi ocreis hyrcinis mteant. **E**t rēnam saltem ista sufficēt quin poci⁹ et non iubentib; ppter verā cūdiā vel timorē cōsentiant b⁹ tñ vlt dissimulātib; dñis aggrogant imēsas pecunias q̄bz possessioib; ēptas natales suos tñ sent i nubēdo et viles rustici nobilib; cōequāt. **h** hī si fratres a consobrinis aut cōsanguineis sūt dominozū tāto liberius et audacius faciūt que predixi. **N**on recordatis o mōche responsionis seniores illius in vitaspatrium qui dixit. **o**pera monachorum ignis sunt. **E**t vide quare. **S**i enim aliarum substantiarum et igni misceatis cōsumetur. sic et si ecclesiasticas bonis bona tua p̄monialia extra iuā misceatis cum illis ad nichilū redigent. **N**oz tot exēpla vidim⁹ q̄ nimium esset et diū singula p̄tractā. vñū tamē de plurib; explicabo.

Lora
vasio

Erat cliens nat⁹ et rusticus
qui in ditissimo monasterio pa-
truū habuit assumptum a mona-
chis i abbate. Vocatus autem
a patre eques ire didicit qui p^o
us ire pedes consueverat. ad men-
sas fuisse iceptus ponit. et q^o solū
anatrū cōtorto collo regere et te-
nere didicerat. erecta ceruice ci-
bos inferre p^ocapibz cogebatur.
Quid plura? ex rustico paupe-
factus est diues inclitus. domū
domū diuixit. reddit⁹ auxit red-
ditibz. agro agrū distēcus co-
pulauit. Hinc villas emit et p^o
dia. et qui olim fuit vnus ex rus-
ticis factus est dñs rusticorū.
Tandē cum ad hoc fortuna le-
uauit. ut sp^oreto nubio militū.
simpliciu factus miles vxorem
sibi nobilē copulauit. Nec diu
postea i hac eo gloria cōstituto.
pes ei succisus ē cui imitens in-
m^orius stabat. et readit miser tā-
to deiectus. quanto sublimius
fuerat eleuat⁹. Statū enī mor-
tuo abbate patruo ei⁹ sp^omiē.
eicte. fugat ab oibz. et ab abba-
te successore defuncti nimium ve-
lub monasterij depredator ipe-
tatur. conuictus autem in plura-
mis minoratus est. h^o tamen di-
ues in multis copijs remāssit.
nisi eū forcius i fortunium ad
pauperiē ipulisset. Hox enim

contagia pecorū agrotum steri-
litas ruina edificiorū. agnatio
suorū sub secuta ē. ut nullū dubiū
esset iusto dei iudicio. tātam in-
felicitatē ex iniusto aggregatis
diuicijs successisse. Extremo
ad tantam calamitatē. deuēit
miser ille ut nullus eius misere-
ret. nullū ei in puo succurreret.
Et digne q^oa ex mīmo fere i dig-
ne se extulerat sup magnos. In-
se ergo et si tarde homo rēsus.
iustū in se dei iudiciū tēdixit.
Hic vxorē cum puulis ad pa-
rentes. laborare cū p^opis manibz
ipse cepit. et in sudore comedere
panem suū. Quod ut viderunt
sui viderūt et monachi xl q^obz
abbas patruus suus bon⁹ exti-
terat. hōi huiliato in pluribus
benefici extiterūt. Paulatī er-
go tam per laborē tā per alimo-
niā cepit resurgere. et in puo tē-
pe satis habuit p^o statu suo. In-
tus itaqz p^olat⁹ bon⁹ sit et solli-
cit⁹ circa suos. et extra i tumultu
cni sine causa nō facile paciat⁹.
et si agredi necesse ē nō p^op^ose
sicut comitē sicut p^ocapē. sicut
religiosum et p^op^oifamulū de cet.
familiam paucam habeat vtilez
et honestā.

Quod prelat⁹ necessario egre-
diens. deū ut eum egredientem
tueat exoret. Capitulum. xix.

Neq; enī foras egrediē
mih agmē migraturo.
Ad idē hoc p̄tinet qđ
expositū iā p̄cessit. Migratur
agmē dicit̄ cum cōmūis necc̄si
tas cōgregacōis expostulat. ut
p̄ negocijs p̄lat̄ creat etia;
cū instācia multa op̄sulsus. **¶** Vi
bi quēdā ex p̄latis maiorib; q̄
qñcūq; ad extēiora negocia rō
bat̄. an egressiōē secretū pete
bat. sup̄lex p̄uoluebat i p̄ca
b; a dñō lacrimis expetebat.
ut se in oib; egrediēte et regredi
entem sua clemēcia tueret̄. et in
maib; suis negocia cōm; posita
prosperarent̄. Et vide lectōr qđ
secutū sit hūc p̄cessū. Secura et
indubitable relacōe didicim;
de eodē qđ vix in oī tpe p̄laco
nis sue iūuā passus sit v̄l offē
sam. Qñta aut̄ periculi et mali
sit mih ex causa valde necc̄ia cu
ram susceptā deserere aīaz pat;
ex eo qđ subiūgā. **¶** Bruno in
p̄tib; theutoie in opido magno
qđ mons martis dicit̄. lon; p̄s
biter et cast̄ fuit. h̄ referente m̄
memorabili heinrico de colonia
f̄re ord̄is predicator̄ cōsobanū
habebat p̄sbit̄z eque bruno
nē. vix sc̄a et morib; a p̄batū.
hūc auūculus p̄sbit̄er bruno
sepius rogabat deuote ut dicte
prochie curā susceper; et ipse iā

senex religioz itar; anuit ille
post multas p̄ces iuit̄. tñ eo qđ
regimē tātē prochie formidat;
Hoc ut obtinuit bruno p̄sbi
biter religionē itauit. cito post
hoc ab hac vita miguit. differe
te brunone iuniorē aīatū regi
mē at̄ptare. eo qđ aliud bene fi
cū cappellanie viginti marcar̄ su
perius in castro tener; vicariū
pro se p̄sbit̄er i prochia collo
cauit. Brunone ergo iuniorē
vna nocte i lectulo q̄scēte appa
ruit ei i cappa m̄g bruno senior
iā defūct̄. et dixit ei i eisde v̄tib;
¶ In grege amisso male te regis
et pede scisso. Claud; aspiciat qđ
pena futūa redito. Hec dicens
eleuauit cappā qđ videbat̄ idut;
et se gūiter incēdi demonstrauit.
Ad hec bruno iunior exp̄gesa
ctus recolit visionem et vsus. Et
mor̄ iterū resoluit i soporē cui
eodem scemate defunctus appa
rens dixit. Tu pene causa re
es p̄ te m̄ clausa. Aspice sic vi
tib; ignis et esca futūa. Et hec
dices it̄z illi tormētū ostēdit.
Cui it̄z tercio soporāto apparēs
dixit. Mūdi delict̄s interdy se
cia misce. Ex hīs p̄ncipiis v̄l p̄
mic̄is cape p̄tes a relapsa. Ad
cui; v̄ba bruno surrexit. et flex
is genib; se ipleturū quod auū
culo viuēt̄ p̄miserat deuouit.

Nec mora cum splendore nimio
manifeste defunctus apparens: et vi
ueta cōgaudēs dixit. **I**erat⁹ sū i
hīs q̄ dca sūt in domū dñi ibi
m⁹: et hec dicens i sblimi scēdit.
Vide ergo q̄nti periculi sit aīa
nāz recipere in man⁹ negligē
tis relinq̄re: qd̄ in brunone sem
ori poteris aduertere: q̄ aīa ne
gligēter deseruit: et in brunone
iuniorē q̄ susceptā alteri iurante
omisit. **S**imul etiā in ista nar
racōe diligēter aduerte qd̄ i p̄
mis v̄sibz dicit. **I**n grege omis
so male te geris et pede scisso.
Claudus p̄spicito q̄ pena futuā
redito. **U**bi qd̄ manifeste signit
scissū eū habere pedē affectōis:
quē iteg⁹ erga omisū gregem
habere debuerat: claudūq; cum
esse mōstrabat: cū vni bñficio ca
pellanie fūret i castro: et aīa
omissā prochie negligēci⁹ dese
rebat. **V**olo ut q̄cūq; hoc lege
rit sciat me āno ab incarnacōe
dñi. **M**.cc. xxxviii. fuisse p̄sū
vbi uenēabl wilhelm⁹ parisiē
episcop⁹ q̄ in theologia iā re
rat cōuocacōez fecerat in frat⁹
p̄dicatoz capitulo oīm magistro
rum. **P**roposita ergo questio
ne de pluralitate bñficioz solle
ti et valde lōga disputacōe p̄ba
tur: est duo bñficia dūmodo vnū
valeret quindeā libras p̄sienf

teneri cum salute nō posse: hoc
determinauit p̄dict⁹ epus. **H**oc
frater hugo ordīs p̄dicatoz po
stmod⁹ romane curie cardinal.
hoc fē guerricus et frater ganfrid⁹
eiusdē ordīs: frater iohānes
de rupella ordīs fēm minorū
et alij q̄ plures magistri theolo
gie determinauerūt in scol suc
cessiue. **F**ueāt aut ante habita
disputacio lōga valde et multo
solemnior an̄ tres annos: i qua
etiā oēs magistri theologie ex
ceptis duobz determinasse p̄bā
t. idē poīa qd̄ et sup̄ quoz vn⁹
fuit magister philippus cella
ri⁹ parisiē et magister arnol
dus postmod⁹ episcop⁹ abianē.
Quid aut de isto philippo conti
gerit audiam⁹. **A**gonisantez in
morte dicit⁹ wilhelm⁹ parisiē
episcopus paterna sollicitudine
visitauit: rogauit q; euz vt sin
gulari opinioni cederet de plu
ralitate bñficioz: et oīa bñficia
sua excepto vno i man⁹ ecclesie
relinqueret et hac cōdicionē me
diaret si oualesceret ei supplere
vellet de suo p̄prio qd̄ dimisit.
Rēnuīt ille: exp̄ia se velle dicens.
Ut esset dānabile bñficia plu
ra tenere. **M**ortuus ē ergo sic.
Post paucos dies cū dictus pa
risiē episcopus finitis matuti
nis orare vellet: vidit inter se et

sententia d. p̄sienf

lumen q̄si ymbra hoīs tetra mi
mis. **E**levata ergo manu cōfig
nat se et si ex pte dei sit precipit
ut loq̄t. **C**ui respōdit apparēs.
Alienus a deo sū h̄ tamē miabi
lis factum eius. **E**t presul tu q̄s
es inq̄t. **E**go sū cancellatus du
dū miseram. **R**ursū episcopus
elato alci⁹ gemitu. **E**t quomodo
inq̄t tibi ē hic dolēti. **M**ale ait
ymmo q̄ pessime. **F**iat q̄ dam
natus sū eterna morte. **E**t epif
cop⁹ heu ait karissī me q̄ causa
damnacōis tue. **T**res sūt inq̄t
cause q̄re morte ppeti sum dam
natus. **U**na ē q̄ recelētes fru
ctus ānuos oīa pauperes amī
de resuavi. **S**ecūda ē q̄ oīa sen
tenciā plurimorū de pluralitate
bñficioy q̄si liate tenendoy opi
nionē ppā defensavi. **I**n hoc me
pīculo mortal⁹ culpe omīsi. **T**er
cia est et illa gūissia oīm q̄ ab
hoīabili carnis vicio i scābalū
multoy multo tpe labāui. **A**d
episcopū mox adiūxit. **E**st ne in
q̄t finit⁹ mōd⁹. **E**t ep⁹s. **M**iror
ait et lēatissimū vix te quōdaz
hoc q̄ere cū me adhuc vīuū cer
nas. **O**ēs nos viuentes adhuc
mōri necē sit aīq̄ mūdus istā
te iudicō finiat. **E**t ille. **N**ō miā
tis iq̄t. **Q**uā nec scīa nec op⁹ nec
ratio apd̄ iferos wienta. **E**t hec
dicens ymbra ab oculis mīatis

evahuit. **I**pse ep⁹s nō tñ sub p
sona sua q̄si hec vidisset i predi
cacōe sua clerici oībz recitavit.
Et **S**imili modo cū q̄dam cleri
c⁹ maxime literature m̄ agemi
sans i morte mādar. **E**t cōsiliū q̄
rexit q̄si in p̄mo migratur. **R**e
dixi ei ad mēoriā disputacōne
illā solēne et detēmiacōe de plu
ralitate bñficioy parsi. **C**ui ille
iterfuertat doctor magnus. **A**su
luiq; illi cū magna istācia lacra
maz vtrnā p̄bēdaz dimitteret
q̄a duas oīa aīaz suā tenuerat
q̄rū vna ab oēz vite copiā omni
clerico sufficere potuiss. **T**ūc
ille facie comīsa dissimilās hoc
tñ rēdit. **O**rate dñm ut inspi
ret. **P**ec diu cū recessissem et
tenuissio spīritu vix herēte hoc
idē qd̄ cōsuluerā ei qdā cōsoban⁹
suus iuuecul⁹ cū maximis lacra
mis inclamaret cum voce non
posset manu inuens expiāuit.
Post cuius obitum cum quidā
ex nostris stupefactus nimium
cogitaret cur tantus homo et tā
tus clerici si mortale peccatū
esset plura beneficia retinere
in tali statu mortuus extitisset.
Mox q̄si semivigilāta dēfictus
apparens dixit. **H**ec sola prebē
datum causa est pro q̄ infelix
ego eternaliter sum damnat⁹.
Sup hac eadē questione aīz

beate memorie iacobus de vita
 aco tunc qdem achonenfis epis
 cop⁹. postea vero romane curie
 cardinalis. magistru; quondā
 theologie pbatissimū robertū
 de corthō romani apicis card
 nalem morientem ante p̄mam
 damiace ciuitatis obfidionē in
 terrogaret respondit. **D**ico iā
 migraturus a vita q̄ mortale ē
 et dānabile dūmodo vnū cōpe
 tens sit plura bñficia retinere.
Hoc idem magister petr⁹ ome
 stor scē marie cātor parisiē dix
 it et scripsit. **H**oc idē magister
 guiarbus cameracens ep⁹us ve
 bo hui⁹ mōi confirmauit. **N**ollē
 inq̄t pro toto auro arabie vna
 tantū nocte duo beneficia retine
 re et cert⁹ tamē essem q̄ de ma
 ne vnū illoz homini ydoneo ofer
 retur. et hoc ppter vite incerte
 discamē. **S**uper hoc etiā nar
 tante fmatre bernardo quōdam
 penitēciario domini pape ⁊ fra
 tre ordinis predicatorū cum bea
 tissim⁹ papa gregorius non⁹ in
 terrogaretur. si posset de pleni
 tudine potestatis cū plurū bñ
 ficioz de tētorib; dispēsare respō
 dit. **N**on possum inq̄ nisi sup
 wracone tantū detinēciū dispē
 sare. **Q**uis ergo erit sapiens ⁊
 fallat se et sibi super dispensaci
 one aliq̄ blandiat. **E**sto q̄ ml

ti magistrorū dicant hoc qd ⁊
 multa alij opināt. hoc solū mor
 tale ab augustino omīū dētoz
 maximo iudicatur. q̄ quis incē
 titudis piculo aut mōlis pecca
 ti discamini se cōmittit. **N**oli
 ergo fieri sub trina inuocacōne
 diuini noīs vsurpator. et sicut
 sub tribus psonis inuocatur et
 colitur vnus deus. ita tu clerice
 tu sacerdos duorū trīū aut qua
 tuor beneficioz vñ plurū posses
 sor existas. **L**ucifer ille sapien
 tissim⁹ ⁊ pulcherrim⁹ in creatu
 ris. lucifer inq̄ angel⁹ assimila
 re deowluit et cōtēptabili⁹ cē
 dit vniuersis. **Q**uāto ergo ru
 mere fioz extitū in prebēdis
 tāto te supbius non solū contra
 deum. s; etiā sup deū extollis.
Ego in quadā ciuitate episco
 pali āmis vñdecim adoleui. vbi
 lxij. canonici sub prebendis pig
 uissimis ducentarū fere librarū
 parisiē in matrici ecclesia ser
 uiebant quorū plures erant de
 tētores plurium bñficioz. **V**ide
 ergo qualem vindictam vidi in
 ipsos turpes detentores. michi
 testis et iudex sit sancta trīni
 tas vnus deus. q̄ paucos eorū
 vidi cōmuni morte defigī s; om
 nes subito et reprobe mori. **I**ta
 q̄ quidam eorū audito q̄ vnus
 sociorum in nocte sanus mane

mortuus iuent⁹ esset oplos ma
nibz dixit. Et qd vultis. scdm
vsū et cōsuetudinē ecclesie mor
tuus est vt videtis. **V**ibi ego ip
se ī ecclesia eadē infra paucum
tps qtuor archidiaconos sic de
fungi. **V**ide ergo lector ⁊ miāte
miāculū. **P**rim⁹ eoz de eq pha
leato et gābi cecidit ⁊ fractis
ceruicibz exspirauit. **S**ecūdu
mane in cathedra sedēs mortu⁹
est repertus. **T**ercius in choro
stans cū ab missam eleuatio cor
poris fieri cecidit resupinus. et
subtrata loq̃la cū sensu qñ bru
tum animal die tercia sine sac
mētis ecclesiasticis ē defunct⁹.
Quart⁹ cōfessionē peccatorū ⁊
sacramenta recusans mortuus
est ⁊ extra cimiterium sepult⁹.

Que prelatus oberātes reducat
⁊ lassos releuet. **C**apit. xx.

In qua lassata est ā for
te aberrauerit eam rex
ex odore psequit. subau
di vt releuet lassaz ⁊ reducat ex
tātē. **L**assus dici potest q a cur
renda via mābatorū dēi vel pe
nitus destitit vel aīo tepuit. **A**b
errare vero apis dicitur cum clau
stral q̃s aut subdit⁹ a rectitudi
ne ṽtutis ā regule p deuia vici
orū recedere nō veretur. **T**ales

nimix bon⁹ prelatus odorē fame
ab inuestigandum vel corrigē
dum vel deuote oracōnis odorē p
spīatu lenitatis ad cōpaciendū
infirmis ne pereat si iuste agit
prosequitur. **U**nde de principe pa
storū cūsto per prophetam predi
ctum est. **C**alamū quassatū non
cōtinet ⁊ lignum fumigās nō ex
tinguet. **D**e ergo ill⁹ q̃ seueritate
nimia subditos conterunt. ⁊ il
lis maxime ve qui eos male vi
te exemplis expūgunt. **U**nde
ego sicut magistro iohanne de
leodio narrante cognoui. prin
ceps apostolorū petrus quidaz
prelato multis annis male re
genti in infirmitate vultu seue
rus apparuit. librum qz tenens
apertum legere cōpulit ⁊ fūit. **E**rat aut
hec scripturā ī terti li
bri. **M**ortificas animas que nō
moriuntur et viuificas que non
vīuūt. **C**ūqz ille horreret nimi
um āplius legere vultqz resu
geret. apostolus petrus seuer⁹
institt vt quasi glosam textus
legeret q̃ in margine videbat.
legit ergo coact⁹. **C**ū reduces
animas de iferno q̃s p tuū desti
tutas exēplum eterno supplicio
tradidisti. **E**t cū ille p̃ horrore
et cōfusione respondere nō pos
set. de visione ab se rediēs se su
dantem et cretantē inuenit.

Nec mora de consilio beneuolentibus uia seculi derelicta et christi debitorum fuit in monasterio hanonie a steruens ordinis quod tabernum dicitur beatissimo fine quod uenit. **Q**uam autem periculum periculis imineat non tamen ex officio ueritatem ex se reperire multimoda de omnibus ubique sparsim insidijs exempla et scripta multorum ostendunt. **B**euerus sulpicius scribit beatum martinum dixisse maiorem sibi uirtutem ante episcopatum habuisse quam postea. cum duos ante suscitauerat mortuos. postea vero unum. **A**pu^d sanctum victorem pariter referuntur canonicis audiui quod quidam canonicus regulatus erat uita genere et laus pollens. **E**lectus ergo episcopus tenuit et pertinaciter constantia contra plurimorum et maiorum consilium se subtraxit. **M**ortuus autem post multos annos socius quidam eius qui eum multum dilexerat adiunxit eum quatenus ad se si deus permitteret solutus morte rediret. **E**t auit ille statim defunctus est. **N**ec dies multi post mortem eius defluerant. cum ecce anima secundum quod promiserat rediens eminet in pietate crucis signum impressit dicens. **R**edubites ne vacilles in visu. sed quare quod vis et me finas ad potiora transire. **M**or socius ad uisionem exultans et sollicitus inquit valde fui ne

guissimam ad minus penam in purgatorio sustineres. quia refutasti contra maiorum consilium tam pertinaciter presulatum in quo ad salutem animarum tot et tanta bona facere potuisses. **C**ui anima. **I**n me inquit hoc ordinauit clementissima bonitas saluatoris. quia ex tunc timui et nunc scio. si episcopatus cathedram ascendissem perpetue damnationis periculum inuadissem. et hoc dicens quasi cum ingenti corusca comis luce pertransiuit. **S**ed et uenerabilis hugo cameacensis ecclesie decanus uix in omni honestate et generis nobilitate clarissimus cum in diuersarum ecclesiarum episcopatus se precipue formidaret nec possit subterfugere sedis apostolice iussione. derelictis omnibus monasterium cisterciensis ordinis in uacellis apertum ingredi cogitauit. **C**umque proposito declarato accipitrem decem mutonum per optimum quem habebat multi nobiles peterent mira curialitate dissimilauit et ueniens ad portas cenobii monachus moriturus accipitrem pedum uinulis soluit et ad auras libere uolare permisit. huiusmodi uerbis usus. **H**ic te dimitto laqueum placidumque remitto. **L**ibere tate frui. pro salute tua. **N**ec mora multi dimissum accipitrem capere reuolunt conantes frustrati

sunt q̄a postea nūq̄ cōparuit.
Et hoc q̄dem in iunioribz dispē
 sacione p̄mittitur vt in auius
 celi ludant horis et temporibz
 congruis. ne temptacōnū diuet
 sarū fluctibz submergant. **D**e
 ipso etiā beatissimo viro et illō
 in mōstero vt ipsemet audiui a
 mōchis q̄ viderunt memoriter
 ferebat. **I**n mēsa nouici⁹ sedēs
 passeris aduolantes de maibz
 eius panis minucias capiebāt.
Super q̄ a magistro nouicioz
 leuiter redargut⁹ hīs v̄sibz pas
 seres scdm̄ cōsuetudinē viētes
 alloq̄r dicens. **P**asser abi nec
 habe mīcum qd̄ abire cogas.
Etas ordo iubet. te michi nō tibi
 me. h̄vt dignū eāt maluit s̄b ha
 bitu mōchali latere sub regula
 quā pōt̄ficali īfula decorari. **I**n
 huius morte beatissima ex inu
 merabiliū āgelorum presēcia
 tāta dulcedo crediē resultasse.
 vt omnibz qui p̄ntes erāt singu
 laas grācia videret̄ īfūdi. **D**is
 cant ergo fideles culmina reue
 renti et neq̄q̄ cathedras ipuden
 ter ascendant q̄a q̄nto stat⁹ al
 cior tāto casus grauior. **S**z et
 illud solemne miraculum ad ter
 rorem omnium p̄elatorū enac
 tato. **C**lericus quidā in synodo
 episcopoz predicare cōpulsus an
 gustiabat nō modicū qd̄nā dig

ne posset cōm̄ tot p̄latis eccle
 sie predicare. **A**t vbi accessurus
 in oracōe iacent v̄it ad eū dya
 bolus et dixit ei. **Q**uid āgustia
 ris istis clericis p̄dicare. dicas
 eis istud et nō aliud. **P**ācipes
 inferni tenebrāz p̄cipes eccle
 siarū salutāt. leti oēs nos grās
 referim⁹ eis dē q̄a cū ip̄s p̄la
 tis nob̄ eorū subditi deuoluūt
 vel offerunt et p̄ eoz negligē
 ciā ad nos fere pariter deuolui
 tur tot⁹ mūdus. **I**nuit⁹ q̄dem tū
 bi dico qd̄ dico s̄ altissimi iussu
 one coact⁹. **R**espondit cleric⁹.
 m̄ qd̄ si narrauerō non credēt.
Ubi dyabol⁹ t̄gēs maxillā ei⁹
Ecce ait signū. nigredo ī solita
 faciei. **H**ac aūq̄ p̄dicēs nō cō
 tangas q̄a frustra. post predica
 cōez v̄ro aqua b̄ndicta de lebis.
Processit ergo cleric⁹ predica
 turus ī synodo et āmīatibz cū
 ctis ī signo īdito faciei. t̄m̄ illa
 q̄ sibi iussa sūt recitauit et ad hoc
 vocē maximū cūctorū corda p̄mo
 uit. **H**ec eodē āno ab ī carnacōe
 dñi. **A**. cc. xlviii. fuerūt parisi
 us cōm̄ oī populo et clero solēni
 ter recitata. **Q**uā uera ista sint.
 status p̄cul dubio demōstrat
 ecclesie q̄ nullam sup̄bie avari
 cie luxurie opacōez rapit ī cle
 ricis et p̄latis. **V**idi modera
 tores orbis et reges magnos

vidi duces et comites et barones nichil vidi in eorum cultu vestitum tam singulariter exquisitum. **F**orum auariciam si attendas nulla mercatorum nulla cuius talis. **Q**ui tamen legitimos heredes si haberent tolerabilior insania videret. **D**e luxuria vero eorum nichil diffinire presumo nisi quod illam solus nouerit qui tenuit et cordi scrutatus est. **S**i quis clericorum culpabilis de duricia verborum dictorum conuenit. corrigat se et contra se plata non audiet. **S**i quis vero legem se a reprehensum moribus viciis inueniat innocentem non irascatur non indignetur michi. sed gaudeat vicia de quibus conscientia non est in conscientia oburgari. **S**i quis vero indignetur tulerit dicta verba notabilem se reddet in dictis et veritatis plenissime detector. **H**ec et hijs similia cum quidam nobilis adolescens de romanorum partibus thomas de aquino nomine videret intravit ordinem fratrum predicatorum bono nomine. **Q**ui cum domino ibidem magno seruire et alacritate spiritus deseruiret inuidit diabolus et instigauit patres eius et maxime duos fratres eius potentissimos ac feroces qui optinuerunt a papa ut ad curiam litteras apostolicas citarentur. qui cum apparuit

iussus est habitum deponere et dignitatem ecclesiasticam insigniri quod cum sperneret mira ostentia facti a suis fratribus captus est quos perdidimus et in carcerem claudere iussus. **U**bi cum graui ieiunia frigore et penuria affligeretur nisi quod tamen tortores eius efficere potuerunt. ut saltem habitum ordinis susceptum alios mutare vellet. **E**t hijs omnibus nequius cogitationes per quod possent auertere animam inueniunt seculi mulieres in carcere per tempus aliquod occluserunt. **Q**ui fortis quod prius spreto illecebris sic amicus duobus vel tribus in carcere perduxit. **R**omam igitur adiens magister ordinis predicatorum pie et beate memorie Johanes super captum et incarcerationem fratris impatori Frederico conquestus est. **Q**ui re examinata et inuenta ut dictum est prefatos nobiles quos uult ad penam nec ullomodo mortis sententiam euasissent. si dicitur magister in quoniam pletis. **S**ed verum est iudicium sanguinis et impatoris animam mitigauit. **G**rauius enim audita tanta inhumanitate fratrum in fratrem cesarem commotus erat. **D**eterriti ergo dum fratres soluerunt fratrem qui transmissus est pacem a magistro ordinis eiusdem. nec diu distulit sathan insidias spargere adolescenti.

In instinctu enim fratrum suorum carnalium et amicorum quos habebat in curia per litteras apostolicas iterum mandatum est. **V**eniens igitur mox a papa precipit ut regimen abbacie motis cassim susciperet que utique maxima erat in totius apulie et campanie partibus prelatura. **S**eptem enim episcopatus subiaceret abbati illi qui et ipse pontificali officium in omnibus amiserat. sienuit ergo preclarissimus adolescens nec ordinem vel habitum suum deserere ulla obediencia consensit. **C**ui cum papa concederet ut in ordine et in habitu suo preesset officio noluit ille et clam prolapsus a curia fugit et in coloniā agrippinā venit. **S**tuduitque in loco illo quo usque preclarus lector fratrum ibidem frater albertus parissius est translatus et pro incomparabili scientia theologie cathedram sortitus est. **P**ost quem et idem frater thomas confirmatus solemnitatis regimen et cathedram adeptus est et digno remunerationis honore ad decus ordinis incolumis perseverat. **H**is narratis non abigo quod bonum opus desiderat qui episcopatum desiderat sed tamen qui non tantum preesse desiderat sed prodesse. **O** vanam multa tales. **S**i ergo consilio et obprobrium eterne pene effugere volueris cum pre-

latis prouidis et perfectis lassos et aberrantes persequere ne per tuam negligenciam aut duriciam depereant aut exemplum.

~~Quod prelatus sit benignus et sollicitus pro pace suanda. Cap. xxi.~~

Ecce regis benignitas et sollicitudo maxima circa populos et circa regem populi obediencia adeo persequatur ut nunquam odio a discordia inimice moueatur. **E**cce quod culpandum est viciu naturae corrupte ut illud incontaminatum fuit brevis vita et in volatilibus apibus et hominibus capax tam feraci mente transgreditur. **E**t enim gloriosissimus augustinus in libro de ciuitate dei dicit. **N**ichil enim est hominum genere tam discordiosum vicio tam sociale naturam neque omnium contra viciu discordie per cauendum ne existeret vel sanandum cum existeret natura sanare humana quam propter ea deus creare voluit vnum de quod multitudo propagaretur ut hac armonice et in multis concordia vnititas fuaretur. **Q**uod plerumque insociabiles et solitarie bestie sunt ut leones vulpes et aquile tigrisque vel vrsi qui filiis suis mitis immurmurant et pacata ferocitate blandiuntur. **Q**uis melius quam tumlibet solitarius rapinis circumuolat. **Q**uamquid in signum

pacis coniugium copulat nidum age-
 nt. oua fouit. pullos alit. et quasi
 cum matre familias societatem
 domesticam quanta pace potest
 consuatur. quanto magis homo ipse
 quodammodo nature sue legibus
 ad in eundem societatem pacemque
 cum omnibus quantum in ipso est in
 omnibus optinendam elaborare de-
 beret. ut quod in bestis irraciona-
 bilibus esse probatur ipse homo ra-
 tionalis seruare ostenderet. De
 pace plus elegantissime dicit
 pacem cum hominibus habebis et bel-
 lum cum vicinis. Semper igitur
 dissensio ab alijs incipiat a te re-
 conciliatio. Non est exterius malum
 nostrum ut ad discordiam mo-
 ueat. Intra nos est in ipsius visce-
 ribus sedet et ideo difficiliter ad
 sanitatem venimus quia nos egro-
 tare nescimus. Medicina non re-
 gio querenda est. teum sunt que
 fugis. Te igitur emenda. si vis
 habere iocunditas peganaciones
 comitem tuum sana. Si vis vicinis
 erui longe aviciorum exemplo
 recede. Magnanimes natura pro-
 duxit et ut quibusdam stolidum
 quibusdam pauidum. ita nobis glo-
 riosissimum et excelsum spiritum.
 Quare hoc nisi ut honestissime
 et mitissime viuatur. Multa non
 quia difficilia sunt non audemus
 sed quia non audemus difficilia sunt.

Absolutum humane nature bonum
 corporis et anime pace contentum est.
 Quers quere. Te fuga ut curas
 minuas non ut adiuvatur et tu fi-
 gis onus animi deponendum est.
 Non autem tibi vllud placebit lo-
 cus. illud quod quers in pace viue-
 re. in omni loco positum est. Non mi-
 tum prodest vicia tua proiecisse
 si cum alijs vivendum est. Magni
 animi est placidum esse tranquillum
 et iniurias et dissensiones super
 me despicere. In omnibus que ad-
 versari videntur sic formatis. ut
 nunquam te a forma recta diuellant.
 Valencior omni fortuna est animus et
 in utraque parte res ipse deducit
 beateque ac misere vite ipse sibi
 causa est. prava atque aspera fieri
 di sciencia et assuefactio emollit.
 Non potest gratis constare virtus
 ac si magni estimas omnia sunt sine
 murmuratione comitante. Malus
 miles qui impatere sequitur ge-
 mens. Pacem ille mundo intulit
 natus pacem vivens etiam mortuus
 et sui illi omnia optata reddide-
 runt. Quid ergo illi retribuam
 pro omnibus que retribuit michi.
 Pacem retribuam proximis et si
 persequantur tamen vicem non redda-
 mus. Si autem communit cum omnibus
 hominibus securitas pacis habenda
 est quod illis altis agendum est qui al-
 tiore vite regulis instituti sunt.

ut pote successoribus apostolorum
quibus custodire pacem suam per testamentum
reliquit. Pacem meam inquit do
vobis pacem relinquo vobis. Sed heu
in secularibus personis pro parte cessavit
persecutionis insania et nunc
non tantum clericos quam tamen fors
domini nuntiuntur verum etiam
cernimus et claustrales quam totum deo
esse deberent nunc per fas nunc
per nequias contra prelatum sub
ditos et prelatum contra subdi
tos eleuati et in hiis omnibus iura
ecclesie superent et spernunt et
iura ciuilia asserere iusticiam gla
diosis volunt et armis bellicis ad
inuicem exercent. **¶** Apud pa
piam longobardie ciuitatem no
bilem in monasterio beati petri
extra muros ubi gloriosissimi
augustini corpus cum boetio no
bili philosopho et martire castiano con
ditum iacet quod celum aureum
nominatur sub innocentio huius
nominis papa tertio monachi ab
bate suum crudelissime pemerunt
quam ob causam digne expulsi
regulares ibidem per eis sunt locati.
In finio vero germanie ciuitate
nuncellenfis episcopus luxurie de
ditus est et rapinis. tandem epis
copatu priuatus est et deiectus. Cuius
loco cum vir nobilis et deuotus fuis
set electus et consecratus et episcopatu re
geret digne deo a predecessore

suo deposito nequiter raptus et oc
cusus. qua de causa a fratre pro
prio deprehensus vicaria morte
punitus est.

¶ Quod subditi obediunt suis pro
latis. **¶** Capitulum xxij.

¶ Iuxta regem maiorem populi
obediencia conseruatur.
¶ Hinc de obediencia pa
rum lacus differendum est que
vtrique conseruata tanto est gratio
in subiectis. quanto per necessita
tem imposita. timoratio in pre
latis. Hanc adam cum uxore po
situs in paradiso transgreditur et
eiectus est. Hanc moyses et aaron
ad aquas contradictionis positi
non seruauerunt. et re premissio
nis non intrauerunt terram. Hanc
saul electus in occasione agag
eius populi non seruauit et ideo
regno priuatus est. Sed forte
dicas. de hoc deo obediencia non
prelatis. Audi quid dominus di
cit in deuteronomio. Qui super
bierit nolens audire aut obedi
re sacerdotis imperio morietur.
et post partum. Si genuerit ho
mo filium contumacem qui non
audiat patris ac matris impe
rium et coherat obediens con
sent lapidibus eum obruet popu
lus. Non ergo conuenit tale susti
neat a defendat ne fiat quoddam
per inobediencia unius hominis

peccatores cōstituātur multa. si
aut scabit beatus paul⁹ aposto
lus ad rōnos. ad thessalonice
ses. **I**n obedientem vitare iubz
quasi excoicatu. **S**i q̄s inq̄t nō
obedierit verbo meo p epistolā
hūc nōte ⁊ ne cōmisceamini auz
illo. **A**p̄stus deus et homo ut
ewāgelista ait mata subditus
obediuit. s̄ et hoc parū p̄mmo
et pata putatio. **Q**uis ergo o
homo es qui te tibi credere p̄su
mis ⁊ regi spermis nō obediēs
regimīni alieno. **I**n īmenf dro
monibz multa milia populi mo
dico gubernaculo se cōmittunt.
Qualit̄ aut obediēdū sit domi
nus in exodo moysi et aaron fi
guralit̄ repro. mit̄tes dicit. **A**bs
qz tuo ip̄eno non mouebit q̄sq̄
pedē a manū in oī terra egipti.
Moyses et aaron figurā cōtinēt
platoz ad quorū imperiū om̄is
subdit⁹ tinet̄ obedire simplici
ter i om̄i bono. **H**ec obediencia
in q̄busdā religiōibz extendit̄
vsqz ad mortēz scilicet in ordīe
predicatoz ⁊ minoz. **I**n alijs re
ligiōibz neq̄q̄ ita est. **E**t vide
rationē quare ab hoīe obediē
dum est hōi fiat dicit̄ in libro
iudiciū obediēte domino voci
hōis sol ⁊ luna a suis progressi
bus tardauerūt. **Q**uale autēz
malī q̄dam nostra etate per in

obediēciā male caut⁹ iurrit te
feramus. **V**enerabil⁹ fulco de
gādauo natus canoic⁹ apud isu
las fuit. **H**ic ergo ut ip̄e nobis
narravit a magistro iacobo de vi
triaco legato et predicatorē cru
cis contra albigēses rogat⁹ ut se
cum crucem per flādniam pre
dicaret tēnuit. **C**ui cū īfisteret p
amicos ut eū adiuvaret i nego
cio ecclesie tā necessario ⁊ deuo
to tēnuit ille secūdo et nullo mō
se futurū asseruit. **T**ūc magis
ter iacobz illū magis preceptuz
timere cōfidēs et ego inq̄t p̄ci
pio vob̄ auctoritate q̄ fūgor ut
in nōie domini ihesu casti in re
missionē om̄iū peccatorū vroz
illud negoauz assumatis. **C**ui
dicit⁹ fulco nullomodo inq̄t assu
mā. **E**t ego rogo vs ut neq̄q̄
me de hoc vltēus fatigetis.
Mox magister iacobus gūiter
cōmot⁹ i corde et fere vsqz ad la
crimas fatigat⁹ ait illi. **C**ū vti
qz digne possem vos excoicare
auctoritate cōmissa. et om̄i bene
ficio iaz p̄uare p inobediēciam
cōtumacē. **N**olo tamē ne graua
men tm̄ in gere revideat t̄ to vi
to. **S**igo tamen deū qui om̄ium
cordiū est īspectoz quaten⁹ red
dat vs non solum ad istud q̄s
spernitis s̄ prorsus invtilez ad
ōne. **M**ira res mox ad hec vba

quarta febris eum cum fluxu ventus inuasit. et usque ad finem vite sue per viginti quinque annos irremediabiliter fatigavit. Et audi lector mirum dei iudicium de hoc viro. cum talis ac tantus esset ut ei dominus ihesus castus sicut per fratrem egidium ordinis predicatorum in gaudium precepimus ante mortem quasi recenter extensus in cruce visibiliter appareret et eum ante finem mensis augusti predicaret mortuum. nullomodo tamen dominus illi in hac vita parere voluit quin eum pro inobedientia tanto spacio temporis flagellaret. Quid ergo de nobis miseris futurum est qui parentibus inobedientes frequenter fuimus et prelati et deo maxime qui nos creavit et pascit qui tam perfecto viro pro sola inobedientia non peccat. Discant ergo apostoli fidelium cum prelato suo sinceriter et humiliter concordare et circa eum semper obedientiam conservare. Seruent et pacem prelato subditis et pacem teneant subditi cum prelato ut in subditis honoris et gratie fructus crescat et per hoc in prelato gloria amuletur etiam in presenti. et eternaliter prelatus cum subditis pace omnino proficiat.

¶ **De subditi prelati orationum suarum impendat. Capitulum xxiiij.**

Rex in expeditione a plebe sustollit. Ecce nunc subditis forma datur quem admodum se habere debeant ad prelatum et hoc idem est quod ille magnus prelatus apostolus paulus subditis suis ait. Obedite prepositis vestris et subiaceite eis. Ipsi enim pugnant rationem reddituri pro animabus vestris. Quid est prelatum in expeditione poni nisi contra sathanam in orationibus bellum pugnare. si temptatio subditis irrepserit contra mundum. si persecutio horrorem ingruerit contra pacem. si mentem ad luxum inclinare veluerit contra carnem. Et hoc est cum moyses eleuare manus. cum dauid eleuare oculos. cum ana mentem in sustollere. ut expugnet preces hostes quos armis secularibus etiam si nocuerint nunquam debet. Nec sunt brachia robustorum dauid. brachia militum christi. preces et lacrimae. Audiui inquit dominus ad ezechiam orationem tuam et vidi lacrimam tuam. euidentior visus auditu. lacrimae enim sunt testes doloris. Nec sunt arma et inimica demonibus et inimicabilia mundo et nobis tutela contra domesticum hostem carnis

Hec arma hec brachia quae spreue-
runt et intumescerunt per superbia;
contra fluctus elisi sunt et electi.
Unde dauid in planctu super saul
et ionatham imprecatus est dicens.
Mortem gelboe nec ros nec plu-
uia veniat super vos ubi cecide-
runt fortes israel quia in te ab-
iectus est clipeus saul in excelsis
tuis ionathas interfectus est.
Saul et Ionathas prelatos sig-
nati. quod idcirco in gelboe prelati
sunt quia in ea idest propter eam et
notat superbiam abiectus est cli-
peus fortium idest pacia quam vince-
re in bonum nequaquam debuerunt. **U**bi
satis egregie quidam verficans
dixit. **M**obile vincendi genus
est pacia. vicit. **Q**ui patitur.
si vis vincere discit pati. **E**t no-
tandum quod mons gelboe superbia
signat. dicitur enim coaceruans
ubi sub audis iussu dei secundum apo-
stolum in die iudicii in qua atten-
stante propheta omnes ipsi quasi ignis
consumantur. **N**ichil enim deo indig-
nius superbia et illa maxime quae
nunc sanctissima regnat prela-
torum. an non dicam potius cle-
ricorum. **T**u ergo verus saul pre-
latus mitis et humilis et iona-
thas colūx domini in expeditio-
ne posuit non extollas cornua si-
cut thaurus sed in mitans precibus
tuorum subditorum qui te secum

sustollant ad celum et sine bono
illa quae te arant negotia concluden-
tur. **Q**uante autem virtutis apud
deum omnes fideles ac maxime
perfectorum existant in evidenti
miraculo videat cum ipse iacobus
apostolus dicat. **M**ultum valz oro
iusti assidua. **N**oui vite san-
ctissime mulierem in partibus brabacie
de qua ut melius credas sequen-
cia modum vite compendiose de-
scribam. **I**n breui tugurio lapi-
deo reclusa erat. locum ferream
portabat ad carnem et super loci
eius ex ceteris pilorum cilicium quod per
medium locice acris pungebatur.
super durissimos cornutos
lapides in discretis temporibus
nudis pedibus reatibatur ter tan-
tum in ebdomada pane in bimi-
dia parte mixto cineribus et pis-
cato linneo in mensa et potere
rescebat. **H**ec plures sibi in
orationibus commendatos domino
cotidie suppliciter offerebat ut
eos sua clemencia ab omnibus ad-
versitatibus tueretur. **E**t audi sum-
me admirationis miraculum ut ipsa
met michi dixit. **I**n momento
quamvis de omnibus in oratione me-
mor erat defectum virtutis et gra-
tie ita notabiliter sentiebat ac
si lesionem corporalem in aliquo
articulo corporis vel membro suo
senseret. **Q**ua propter certissima

comprobacōne cognoui multos
valde a diuturnis temptacōibz
periculis et aduersitatibz eius
oracōibz fuisse libeātos. **¶** De
hac psona indubitabile miracu-
lum ab omnibz ferebatur. **F**ilia
fuit vix paupum et cum puel-
la nundum septennis miro fer-
uore spiritus interioris traheret
rogauit patre cum lacrimis vt
sibi psalteriū comparet. **C**ui pa-
ter. **¶** Si filia psalteriū compabo
q̄ vix tibi cotidie panē lucrari
sufficit. **¶** Hec illa cōsa ad ma-
trem casti orauit et dixit. **¶** Ma-
ter casti da m̄ psalteriū qd̄ pa-
ter dare nō potest et ero ppetua
ācilla tua. **I**n hac simplicitatis
proce p̄seuauit illa p annū. **E**t
ecce i somnis apparuit ei beata
vgo fecēs vt ei videbat in ma-
nu duo psalteria dicēs. **A**ccipe
nūc filia mea quodcūq; ex duo-
b9 elegeris. **N**ec mora. vbi cū
maximo tripudio elegit vnū.
Disparēte beata vgie puella de
sommis euigilās nichil iuenit i
maibz suis et illam se conq̄res
a m̄e casti flere cepit vbreime.
Quod cū audiuit pater irasit
filie et osolat9 eā vade inq̄t tm̄
diebz dñicis et festiuis ad magi-
strā que filias diuitū psalterium
docet primo discens legere et
postea beata maria psalterium

tibi forsītā parabit. **M**ira res
quod vbi puella simpliciter ac-
cepit et ad magistrā q̄ filias di-
uitum docebat venit psalteriū
inspexit et legit et sic beata ma-
ria multo miraculohus pro m̄s-
sum sue dignacionis impleuit.
Quod vbi viderunt honeste p-
sone et diuites matrone per-
rochie emerūt puelle psalteriū
et sequēti tpe cū eā i casti serui-
cio alacre cerneēt et deuotā ei-
dem iuxta ecclesiā cellulā p re-
clusorio locauerūt. **S**ubtollas er-
go prelatū amīcū v̄l p̄mū cō-
missū tibi oracōnū iuuamie. **E**t
scias p certo q̄a qd̄ illi ipendis
tibi p̄p̄i repēdis et sis dignior in
p̄p̄is exaudiri i eo q̄ dignatus
es alijs misereri.

¶ Q̄ pfectiores subditi platos i
officijs releuent. **C**api. xxiiij.

Fessū regē hūeris subtol-
lunt validiores ex toto
portant. **I**mpossibile ē
quēq; fortissimū nec q̄ s̄b mag-
nis et cōtinuis oneribz fatigari.
Fatigatoz aut psonā gygas ge-
mine substācie cast9 dñs oim i
se suscepit dicēs. **¶** O gñacio pra-
ua atq; puerla q̄ diu apd̄ vos
ero q̄ diu vos paciet. **E**t vnde
o p̄ssime benignissime atq;
prestolātissime ihesu tū isolite

tam amare exclamacionis infatigacionis suia. **U**nq; quia ad generationez priuā incorrigibilitate. peruersam incredulitate tāto tpe detinetur. **C**orrigas ergo mores qui subditus es disciplinis salutarib; erudire. quasi asinus fortis supponas mandatis dei humeros ad portandū et fatigacionibus festum i humeris subleuabis. **V**alidiores autē; diuine hī qui casmata meliora sectantes non solū subesse s; etiā preesse nouerūt. **E**t hī sūt officia quicūq; prelatorū gerūt et in hoc ex toto portant. supponentes inq; apostolū i caritate.

In puincia sweuie priorissaz ordis p̄bicatorū; nup fuisse fratru namōe p̄cepim⁹ que in sancto et p̄fecto regimine subditarum membris om̄ibus fatigata et contracta iacebat. **P**riorē ergo tuncensem fratrum predicatorū qui sororib; preerat occulte priorissa demandās se absolui rogat cū lacrimis maxime cū; eum super hoc diu atq; rogauerat cū; adhuc sanior esset atq; validior mō ita uero cōtracta cū esset ut nullum membrū preter linguā mouere ualeret. **M**otus autem prior lacrimis et inualitudine deprecantis cum ea; absolue uoluisse; totus cōuent⁹ ad

pedes prioris prostratus rogat uerterem plorans ne illam ab solueret a p̄oratu quia se ad obediendum illi ouent⁹ patum sp̄s det q̄ diu uicē ad uerba formāda in preceptis et exhortacionib; ordis extollere p̄ualeret. **R**ec uidens prior et multum consolatus et edificatus sororum uerbis priorissam eis cū tali in ualitudine derelict. **D**eputant ergo illi sorores quatuor que cibant eam et sponūt ac uertūt in lecto portant ad ouentū ad capitulum tenendū. **A**udit illa culpas et corripit exhortat singulas ad ordinem seruandum ordinat et negocia monasterij nec in aliq; deperit per eam illi prouideat spiritali uel etiā corpali. **R**ec diu postea q̄ i tali defectu a p̄mote relicta ē laborib; cōpassa sororū; que eam humanissime pertractabant. cōuentu quodā die i refectorio comedente facit se ante altare ieccliam deperit. **R**ecedētib; ergo sororib; eleuato vultu ad corpus cristi in p̄pide cum lacrimis dixit. **T**emp⁹ ē domine ut onere prelacōis absoluar et corpe. **S**ed quia placet tibi. sic qualisq; adhuc gemam et laborē sub onere. **R**ogo te per tuā nimīā bonitatem; ut sororū mearū laborib;

parcas et corpus meum restitu
as sanitati. vñ tibi placeat vt
proius absoluar. **H**ic res. **A**d
hec protan⁹ verba prociſſa ex
iluit in pedes et obuia conuen
tū ſororum de reſectorio cū de
cantacōne miſerere mei deus ſub
ito venienti cum pre ammiatio
ne ſorores fugere voluiſſent ī
clamat dicēs. **P**rociſſa veſtra
ego ſum nolite timere. **H**or ſo
rores mutata graciaturum actio
ne pro pſalmo ymnū. **T**e deum
laudamus pro cēdentes in eccle
ſiam decantauērunt. **O** vere dig
na remuneratio ſubditorum. **H**
heu q̃ pauci ſunt hoc maxime
tempore q̃ portare velint ⁊ non
pocuiſſe portare. **E**xercēt officia
vt querant que ſua ſūt nō que
iheſu caſti. **C**erte iudas ſic eāt
et loculos habēs plenos ea que
mittebāt portabat. **E**t q̃a ſem
per infidel⁹ iſideliter agit. mur
murat cōtra dñm veritatis. eo q̃
paſſus ē precioſū yngētū ſuper
caput eius ſacriſſimū diffūdi.
Male ergo inuidus pietati aſ
ſueſcit in peius ⁊ precio vili di
ſtrahit ſalutis auctore. **C**redis
ne iudā iſtū officiaturū aliquē
imitari. **N**on dubites. **S**ubtra
hūt nōnulli tales prelati. ſub
trahūt fratres. ſubtrahunt et
egem⁹. implent maſubia. **E**t

ſi cupidi ſūt honoris aut glorie
ſtudent interī paritati. donec
aliqua dignitas pateat q̃ medi
ante ſymonem cōſequant. **N**ec
in hoc tantum diei ſufficit ma
licia ſua. ſed et ſi locus occaſio
nis fuerit ſurgunt in patrem p
prium patricide ſicut iudas in
dominum et per complices clā
corruptos ſi quibus ſiniſtris ac
cumulant grauioꝛa ⁊ vbi hec in
ueniri non potuerant fingūt mē
bacia et per hec ſacramēta fir
mata deuorant innocentem. vt
pro eo regnēt aut regnare faci
ant ypocritam per quem exer
cere et facere poterunt quod in
tendunt. **N**ec plerumq; paten
ter et ſi quando latenter poſ
ſunt hoc faciunt. ne in ſuſpicio
ne malignitatis veniant aut
doli. **S**ed abſit vt fruſtetur ſen
tencia veritatis qua dicitur.
Nichil operatū quod non reue
letur nec abſcōditum quod non
ſciatur. quod patuit in iuda qui
ſuſpenſus crepuit medius ⁊ dif
fiſa ſunt oīa viſceā eius. **N**o
ſtra tēporis iudas credis ne pa
ti ſimilia. **N**ime dubites. **A**d
modicū diſſimulare potes neq̃
ciam ſi nō in longū. **A**ccedit ci
cius vltra q̃ credere poteſt pti
nenter aut imptinēter occaſio
p quā nō tm̃ iſta malignitas ī

integrū patrat. **W**peciatū vere
aūda vulgans audacia vris ab
dicens nephanda feraliter ut
per fas et nephas in ore idisse
rētre ōnium abhoīabilis habea
ris. **N**ec cōfidas fame ante for
sitā habite. **A**bsolon enim & si
pulcheram⁹ in omni israhel. p
eo tamen q̄ nīsus est cōtra pa
trē suspēdio iugulat⁹ triplici
hasta confoss⁹ est. **C**ave ergo &
tu ne hasta fede cōsciēcie. hasta
turpis ifamie. hasta gehēnalis
pene postmodum transfigaris.
Horum tot exempla q̄t regna.
Unū tamen referam euīdens in
subiecto. **E**rant in flandria si
aut a p̄s bitero terre illi⁹ cogno
ni duo vici diuites qui contra se
grauiter imīcia oportunitate; q̄
rebāt qualiter vn⁹ alter⁹ capet
vī necaret. **E**rat autē quidā ne
quissim⁹ qui vnus seru⁹ fuerat
& nūc alteri seruebat. **A**d hūc
ergo cui olim seruierat ille veni
ens cōquest⁹ est de domino cui⁹
ad p̄sens erat seru⁹. hī q; fo
re per facile ut eius manib; illū
tradat. qui gaudius otanuo pa
ct⁹ ē pecuniā illi dare. & spospō
dit. & erīde nacta oportunitate
dominū tradibit in man⁹ imīci
a. **Q**uo ocaſo venit p̄ditor ille
ad amicos partis aduerſe & si
mili dolo tradendū illis optulit

ocāſore. **C**redēbat enī zelus p
dicōis in p̄mo ē mib; nisi solis
illis aum quibus pact⁹ inierat
latuisse. sed non sic eāt. **E**pre
hensus ergo ab illis quib; tra
dere voluit ocaſore oblat⁹ ē iudi
ci & suspensus turpi morte neca
tus est. hī zelus eius facto turpi
ori postmodū claruit. **A**mīcorū
enim p̄cib; patibulo depōi p
missus est & in terra sepultus.
Nec mora sequēti nocte aum se
pultus fuiss; ignoti canes sepul
tum multis vidētib; extirpēt.
et membra inter se miserabili
ter discerpērūt.

Quod subditi i morte boni pla
ti iure trahent. **C**api. xxv.

Regem si mori cōgerit
tristē popul⁹ circa ei⁹ fi
nera glomeratur spectā
tesq; ex animē lugēt. tūc si sub
ueiatur eis fame moriūtur. **S**e
uolue textū. veteris & noui testa
mēti aliarumq; gēciū libros. nō
inuenies in gestis filiorum hōi
num tātū; piaculum quale nūc
in apibus vides q̄ filij pro patē
tib; mortis dispendiū incur
runt nisi q̄s forte patrem aut
q̄s min⁹ est animatū vindicare
volens ocaſum aut lesum mor
tem inuēiat male aut⁹. pa
tres autē; pro filijs. viros pro

feis et eōuerso sepe inueimur.
 Iugēt ysaac matrem. Joseph lu
 get et patrem. Optauit iacob fi
 lium sequi lugens ad inferos.
 Dauid mori pro absolō. et filiū
 pro patre mori uelle uel mortuū
 non inueni. Quare autem hec
 pietas cōuertibilis non exstat
 ut sicut parentes pro filiis et fi
 lii pro parentibz moriantur. no
 tari hic quidem potest humane
 nature corruptio. nisi forte iux
 ta quosdam illum nature ordinē
 iudicamus ubi uidetur humor
 de radice arboris in ramos extē
 di sed non de ramis humorem
 ad radicem equali mensura reci
 proari. **¶** Spiritualiter tamē
 legimus filios pro patre mortu
 os cum gloriosos martires pro
 casto regeneratore omnium us
 q; ad penaliſſimas mortes sang
 uinē cernimus effuisse. Hac
 morte sūm prophetam nichil uidi
 mus preciosius hīs q̄ cristū ad
 huc reciproca dilectione in su
 is intimis completuntur. De
 hoc etiam in libro de naturā re
 rum strophados figurate valde
 describitur. Arpia auis est in
 deserto indie in loco que strago
 poles dicitur iuxta mare ioni
 cum rapinis insatiabilis fere
 semper faciem hominis habet
 sed in se nichil virtutis huma

ne. nam ferocitate depredat in
 sanit grassatur ultra humanū
 modum. Hec auis primum ho
 minem quem uiderit in deser
 to fertur occidere. Inde aut for
 titu aquas inuenit et faciem
 suam in aquis fient cōtempla
 ta. mox sui similem hominem
 se occidisse prospiciens tasta
 non modice et hoc aliquando
 usq; ad mortem uel plāgit mor
 tuum omni tempore uite sue.
 Cuid auis ista crudelis nisi ge
 nus humanum significat. que
 beluina quidem semper ab ipso
 mundi exordio inuicem sibi fe
 re citate insaniuit et grassata
 est. Ad hoc tandem flagitium
 immane peruenit ut omnium
 creatorem de minum ad redemp
 tionem suam in deserto seculi
 huius suscepta forma hominis
 uenientem despiceret et occide
 ret saluatorem. Quis ergo ho
 mo tam crudeliter inhumanus
 dei filium hominem inter hoīes
 et ppter hoīes factū et a se idest
 sui causa pemptum i scripturis
 scīs uelut i lucidissimo speculo p
 spiciēs nō hōrescat. et totis vis
 ceribz passus ocaso nō amori
 atur mortuo uel irremediabili
 bus lacrimis eum cotidie lamē
 tetur. **¶** Unde iob. uisitans specē
 tuā nō peccabis. Et paulus ad

hebreos. Recogitate inq̃ euz q̃ talem a persecutoribz sustinuit tribulationez. si fuerimus socij tribulationum etiam⁹ et consolacionuz. Et si cōpatimur contreg nabimus. **E**xeam⁹ ergo ad eū extra castra i ppetuum ei⁹ portātes. dicas cum dauid. **Q**uid retribuam domino pro omnibz q̃ retribuit michi. et consulu inter no respōdet. **C**alicem salutatis domini id est ihesu accipiam et nomen casti ad meā sufferēciā iuocabo. **Q**uis enī ex se ad hoc ydoneus. **O** felicem hominē vīcē casto reddere cupiētē. **O** beata mors et p̃cipioz omni vitaduz anima ī morte tenebras ex cūciet morosius cruciādo et ictū splendentis gladij p casto momentaneum formidabis. **E**xul viuo. graue me pondus corpis mei astūgens alligox. etia⁹ fortuna felix ī felicissime p̃stalescēs et non beatū me partem vbi tali morte fūct⁹ exipiar. **M**oriar ergo definam egrotare posse definaz alligari posse. definā mori posse. **M**ortem ergo ut nūq̃ tē meas beatam semper adopta. **M**agna res est et nō diu dicenda cum hōra illa inuitabilis veniat equo animo abire. **V**iuere noluit qui mori nō vult. **V**eniētem mortem nemo hylaris acci-

pit nisi qui se ad illam diucius p̃parauerit. **E**t reuera ut dicit seneca. **H**onestatū turpitudō est mori p̃ bona causa. et ego dico honestissima pulchritudo est mori momentaneē et sempvitas. **V**ixim⁹ enim ut morer mur. s̃ quo fine viuēdum est. **F**inis autem legis ē cristus et maxime legis mortis ad iusticiāz omni credenti. **N**eq̃ enī dignus est aliq̃s beata morte nisi vitā de hōdeādo futurā vehemēter exoptet. **Q**uō autē ī exemplū hui⁹ materie contingat referamus si aut a fide dignis accepimus. **C**irca annuz domini ab ī carnacōe. **M**.cc. xvi. quidam vir fidelis et bonus de opido dinanthea mare t̃āsiit et ingressus terraz sanctam lora singula in quib⁹ pedes domini stetisse quibusdā indicijs ferebantur multa de uocōne et lacrimis visitauit. **C**ūq̃ venisset ad locū caluarie vbi redemptorem nostrz audiuit mortis angustias et crucis supplicium pertulisse grauissime suspicijs ingemiscens cum clamore valido et lacrimis dixit. **Q**uid tibi benignissime domine qd̃ tibi criste retribuaz pro omnibz que prius amator amabilis īq̃ mirabilis tribuisti. **V**idi p̃us loca in quibus natus et ī hoies

conuersatus doctrinam euange-
licam predicasti et diuinitatis
tue indicia per miracula demō-
strasti. **H**ec quidem ob amo-
rem et reuerentiam tui sincero
corde complexus sum. hūc vero
locum passionis et mortis tue
equo animo videre nō possum
ubi clavis crucifigi terebrari
lancea. et animam pro nobis
tradere uoluisti. **H**ec ut beatus
ille perorauit exclamans rup-
tis vitalibus cordis uenis spira-
tum exalauit. **S**ed et de fra-
tre uolando priore ordinis pre-
dicatorum in argentina ciuita-
te theutonie rem mirabilissimā
et deuotam proprijs oculis vi-
di. hic ut fratres michi testa-
tissima ueritate narrauerunt
semper fere siue gradiens siue
sedens pollice signum crucis in
pectore depingebat. **C**ontigit
autem ut magunciam ueniens
infirmirate decumberet. et in
grauescente morbo cum mira
alacritate spiritūs moreretur
et apud fratres minores sepe-
liretur ibidem. **N**ondum enim
tunc fratres predicatorum in
eadem ciuitate locum habebāt.
Quo audito fratres in argenti-
na duos fratres pro fratris de-
functi corpore direperunt. sed
frustra quia fratres minores

sepultum reddere noluerūt. **C**ō-
tigit autem post ānos paucos
ut fratribus minoribus ab locū
aliū transeuntibus fratres ite-
rum de argentina duos fratres
in magunciam pro dicto prio-
ris corpore destinarent. qui si-
ne contradictione acceptis rel-
assumptis ossibus in argenti-
nam prospere reuertūt. **Q**uid
plura. **O**ssa diligēcius fratres
abluētes os pectoris cui ex utra-
q; parte coherent costae superi-
us insignitum cruce operosissi-
ma reppererunt et hoc quasi sac-
tum cordis interius. **E**rat autē
crux ut ipse ad hoc uidentium
quadraginta miliaribus labora-
ui et uidi oculis. uidi in effie me-
dio ex substantia ossea spissitu-
dinem euidentissimam eleuata
tabus superioribus brachijs cru-
cis equalis longitudinis et in
feciori brachio decentissime lō-
giori. extremitates uero trium
brachiorum superiorum instar
repandi lilij reuolutas. et bra-
chiū inferius quasi truncato dele-
ret insigi exacuatum habebat.
Quid igitur in signo corporee
crucis in osse pectoris nisi mor-
tis casti in mente prius habita
stigmata passionis. **E**t quid
in folijs repandi lilij in crucis
extremitatib; nisi mundissime

castitatis infigne quod ad memo-
 riam mortis casti fideatissime
 fixum gerebat in carne. **¶** Cui
 secretus in brachie partibus
 pretergatiue sanctitatis puellaz
 de qua per vendicos fratres cridi-
 nis predicatorum manifestissi-
 me probatum est. quod per assiduam
 meditationem passionis et vul-
 nerum casti in latere eius vuln-
 ingens per plures annos appa-
 ruerat. et de ipso vulnere sanguis
 fere continue in multa quantita-
 te profluxit. Cuius itaque sang-
 uinis particulam ab euidentia
 tanti miraculi vidimus diu in vi-
 treo vase seruatum. nec coloris
 mutasse speciem vel odorem. **¶** Ad
 idem de quodam martire prope
 nostra tempora vendica relatione
 suscepi. quia cum captus quidam
 gentili tyranno seruiret. et ille
 eum honestissime tractaret. mar-
 tir autem gemebundus incede-
 ret. miratus causam tristitie quare
 et quare cum seruis aliis non gau-
 deret. Cui martir. cum aliis in-
 quirit gaudeo. sed semper tristis ice-
 do. quia dei mei memor mortis
 continue in corde meo eius passi-
 onis stigmata porto. **¶** Hoc mox
 ut tyrannus audiuit. grauiter in-
 dignatus et ego inquit expetiat
 que dixisti. **¶** Nec mora exep-
 to re vocato iubet apertum pectore mar-

tris cor eius euelli et per medium
 aultro secari. **¶** Obstatum immanitate
 tyranno cum suis res miranda conspi-
 citur et pro sigillo patris vna cor-
 dis altera crucifixi christi ymagi-
 nez statim repit. **¶** Quo viso ty-
 rannus mox credidit et cum omnibus
 suis sacrum baptismum suscepit.
¶ Quid mirum cum per prophetas a cri-
 sto fuerit repromissum. **¶** Si pos-
 fueris inquit per peccato animam
 tuam videbis semen longeum. et in
 manu tua voluntas domini dirigetur.
¶ Quid est semen longeum nisi cri-
 stianum nomen usque in consummationem
 seculi dilatatum. **¶** Et quod est in ma-
 nu filii patris dirigere voluntatem
 nisi fideles quosque conuersos ad
 fidem operibus bonis insistere et ad
 regnum pertinere quod non habet
 finem. **¶** Regem ergo bonum prelatum si
 nos apud fidelium habere et mori
 contingerit iure nos tristitia nemo
 sapientium reprehendet. immo potius
 in boni prelati morte gaudentes
 etiam sceleratissimi quique quasi per-
 uisores et necessarios condemnabunt.
¶ Hec de regibus apostolus. hoc est prela-
 tis fidelium dicta sufficiant. **¶** Nunc
 autem graciosius ad apostolum populos
 transeamus.

**Explicit liber primus
 de prelatibus tractans.**